

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Szczecinie

LSZ.411.002.01.2022

Pan
Zbigniew Bogucki
Wojewoda Zachodniopomorski
Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki
ul. Wały Chrobrego 4
70-502 Szczecin

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/22/505 - Działania podmiotów publicznych w związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki w Szczecinie ¹ , ul. Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Bogucki Wojewoda Zachodniopomorski ² od 30 listopada 2020 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z jakością wód rzek. 2. Działania podjęte w sytuacji wystąpienia w 2022 r. zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry.
Okres objęty kontrolą	Od 1 lipca 2021 r. do dnia zakończenia czynności kontrolnych ³ , z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁴ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli ⁵ Delegatura w Szczecinie
Kontrolerzy	1. Adam Borowski, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LSZ/174/2022 z 13 października 2022 r. oraz LSZ/56/2023 z 29 marca 2023 r. 2. Karol Kośnik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/177/2022 z 26 października 2022 r. 3. Anna Jończyk, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LSZ/194/2022 z 28 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 1-4, 2361)

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W okresie objętym kontrolą Wojewoda zapewnił warunki organizacyjne do sprawnej i skutecznej realizacji przez ZUW zadań dotyczących zarządzania kryzysowego oraz prawidłowego funkcjonowania Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego⁷. Właściwie zorganizowano systemy łączności, monitorowania zagrożeń oraz ostrzegania i alarmowania ludności. Pracownikom WCZK nie zapewniono jednak, adekwatnego do potrzeb, narzędzia do gromadzenia wpływających informacji o zagrożeniach, które pozwalałoby również na szybkie generowanie wybranych danych za wskazany okres.

Przeprowadzone w okresie objętym kontrolą ćwiczenia, w których brali udział pracownicy ZUW, obejmowały m.in. zagadnienia związane z uruchomieniem systemu wykrywania skażeń i alarmowania, usuwaniem skutków skażeń chemicznych i biologicznych, nie dotyczyły natomiast, podobnie jak szkolenia i ćwiczenia zewnętrzne, problematyki zagrożeń wód powierzchniowych.

Zaktualizowany w 2021 r. Wojewódzki Plan Zarządzania Kryzysowego⁸ uwzględnił zagrożenia związane z wodami powierzchniowymi, a zapisy w tym zakresie były

¹ Dalej: ZUW lub Urząd.

² Dalej: Wojewoda.

³ Tj. do 30 marca 2023 r.

⁴ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

⁵ Dalej: NIK.

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej: WCZK.

⁸ Dalej: WPZK.

spójne z założeniami innych planów sporządzonych przez właściwe organy administracji publicznej.

Wojewódzki Zespół Zarządzania Kryzysowego⁹ realizował przypisane mu zadania, m.in. wielokrotnie zbierając się na posiedzeniach, dotyczących sytuacji na rzece Odrze. Jednak posiedzenia te nie były dokumentowane w wymagany sposób, co uniemożliwiło jednoznaczne ustalenie osób w nich uczestniczących, a także poleceń i wniosków wydanych przez Wojewodę w trakcie ich trwania.

Do końca 2021 r. Wojewoda nie wywiązał się z obowiązku przekazania do Rządowego Centrum Bezpieczeństwa¹⁰ zatwierzonego raportu cząstkowego, o którym mowa w § 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego¹¹, a prace w tym zakresie nie zostały zakończone również w 2022 r.

Pomimo aktualizacji w 2021 r. WPZK, nie zostały przekazane nowe zalecenia do Powiatowych Planów Zarządzania Kryzysowego¹², o których mowa w art. 14 ust. 2 pkt 2 lit. a) ustawy z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym¹³, co skutkowało niespójnością pomiędzy tymi dokumentami. Wojewoda nie zatwierdził również aktualizacji trzech PPZK, które do ZUW wpłynęły w styczniu i w lutym 2022 r.

Pomimo otrzymania 5 sierpnia 2022 r. pisma Głównego Inspektora Ochrony Środowiska skierowanego m.in. do Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Szczecinie, to jakiegokolwiek informacje, zadania oraz rekomendacje do innych podmiotów przekazano dopiero 10 sierpnia 2022 r., a posiedzenie WZZK zwołano dopiero na 12 sierpnia 2022 r. Ponadto pierwsza informacja do RCB, związana z sytuacją na rzece Odrze, nie została przekazana niezwłocznie po otrzymaniu wiadomości o pojawieniu się śniętych ryb na Odrze granicznej i w granicach województwa, ale dopiero w godzinach popołudniowych w dniu 11 sierpnia 2022 r., i to na wniosek RCB. W kolejnych dniach na bieżąco analizowano wpływające informacje, komunikaty i raporty straży, inspekcji, służb i innych podmiotów realizujących zadania do czasu unormowania się sytuacji na rzece Odrze.

W okresie objętym kontrolą Wojewoda monitorował wpływające do ZUW informacje o zagrożeniach, także związane z jakością wód powierzchniowych, co pozwoliło na zdefiniowanie sytuacji kryzysowych i podejmowanie adekwatnych do sytuacji reakcji, w tym wnioskowanie do Ministra Obrony Narodowej o wydzielenie sił i środków Sił Zbrojnych RP do wsparcia administracji publicznej w zaistniałej sytuacji kryzysowej.

Zapewniona została realizacja działań określonych w Planie Awaryjnym dla Odry. Otrzymywane meldunki o awariach przekazywane były właściwym instytucjom, jednak nie przestrzegano wszystkich zasad określonych w Międzynarodowym Planie Ostrzegawczo-Alarmowym dla Odry¹⁴. Dotyczyło to niewypisania do Dziennika dyżurnego informacji o wysłaniu potwierdzenia odebrania czterech meldunków oraz niewysłaniu do wiadomości Sekretariatu Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniami¹⁵ informacji o potwierdzeniu odbioru trzech meldunków.

⁹ Dalej: WZZK.

¹⁰ Dalej: RCB.

¹¹ Dz. U. poz. 2344; dalej: rozporządzenie w sprawie Raportu o zagrożeniach.

¹² Dalej: PPZK.

¹³ Dz. U. z 2023 r. poz. 122; dalej: ustawa ozk.

¹⁴ Dalej: Międzynarodowy Plan dla Odry.

¹⁵ Dalej: MKOOpZ.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej¹⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie do przeciwdziałania zagrożeniom związanym z jakością wód rzek.

Opis stanu faktycznego

1.1. W Statutach ZUW, obowiązujących w okresie objętym kontrolą¹⁷, określono m.in., że ZUW wykonuje zadania koordynacyjne w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa oraz zarządzania kryzysowego, wynikające z odrębnych ustaw, przy Wojewodzie działają, realizując zadania określone w odrębnych przepisach m.in. WZZK, a w skład Urzędu wchodzi m.in. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego¹⁸.

(dowód: akta kontroli str. 22-73)

W Regulaminie ZUW¹⁹ określono m.in., że do zadań Wojewody należy: zapewnienie współdziałania wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej działających w województwie i kierowanie ich działalnością w zakresie zapobiegania zagrożeniu życiu, zdrowia lub mienia oraz zagrożeniom środowiska, bezpieczeństwa państwa i utrzymania porządku publicznego, ochrony praw obywatelskich, a także zapobiegania klęskom żywiołowym i innym nadzwyczajnym zagrożeniom oraz zwalczania i usuwania ich skutków, na zasadach określonych w odrębnych ustawach, a także wykonywanie zadań w zakresie bezpieczeństwa, zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej i spraw obronnych. Wskazano także, że w Wydziale BiZK tworzy się Oddział Bezpieczeństwa Publicznego i Zarządzania Kryzysowego²⁰, w którym działa WCZK. W regulaminie określono również szczegółowy zakres działania Wydziału BiZK, w tym w zakresie zarządzania kryzysowego.

(dowód: akta kontroli str. 74-150)

Według stanu na 1 grudnia 2022 r., za wykonywanie zadań z zakresu zarządzania kryzysowego, poza dyrektorem Wydziału BiZK, odpowiedzialnych było dziewięć osób, w tym zastępca dyrektora Wydziału BiZK ZUW²¹, kierownik Oddziału BPiZK w Wydziale BiZK²² oraz siedmiu pracowników ZUW realizujących zadania w Oddziale BPiZK. Najkrótszym doświadczeniem zawodowym w zarządzaniu kryzysowym legitymował się zastępca dyrektora Wydziału BiZK ponad 4 miesiące. W przypadku kierownika Oddziału BPiZK były to ponad 3 lata i 7 miesięcy. W przypadku pozostałych siedmiu osób doświadczenie wynosiło od roku i 5 miesięcy do 6 lat i 5 miesięcy. Każda z powyższych osób posiadała wykształcenie wyższe²³. Zadania

¹⁶ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

¹⁷ Statuty ZUW wprowadzone:

a) zarządzeniem nr 205/2016 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 19 kwietnia 2016 r. w sprawie nadania statutu Zachodniopomorskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Szczecinie, zatwierdzonym przez Ministra SWiA 9 czerwca 2016 r., z uwzględnieniem zmian wprowadzonych zarządzeniami Wojewody Zachodniopomorskiego nr 390/2017 z dnia 2 listopada 2017 r., nr 89/2018 z dnia 3 kwietnia 2018 r., nr 173/2018 z dnia 8 sierpnia 2018 r., nr 206/2019 z dnia 3 września 2019 r., nr 157/2020 z dnia 26 maja 2020 r., nr 110/2021 z dnia 11 maja 2021 r.;

b) zarządzeniem nr 115/2022 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie nadania statutu Zachodniopomorskiemu Urzędowi Wojewódzkiemu w Szczecinie, zatwierdzonym przez Ministra SWiA 29 kwietnia 2022 r.

¹⁸ Dalej: Wydział BiZK.

¹⁹ Regulamin organizacyjny ZUW wprowadzony zarządzeniem nr 415/2016 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 6 lipca 2016 r. w sprawie ustalenia regulaminu Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie, z uwzględnieniem zmian wprowadzonych zarządzeniami Wojewody Zachodniopomorskiego nr 215/2021 z dnia 8 września 2021 r. oraz nr 221/2021 z dnia 28 września 2021 r.

²⁰ Dalej: Oddział BPiZK.

²¹ W ZUW zatrudniony od 25 lipca 2022 r.

²² W ZUW zatrudniony od 16 kwietnia 2019 r.

²³ Dwie osoby z wykształceniem wyższym ekonomicznym (z których jedna ukończyła także wyższą szkołę oficerską wojsk obrony przeciwlotniczej, a jedna wyższą szkołę oficerską wojsk łączności). Trzy z wykształceniem wyższym na

dotyczące zarządzania kryzysowego przypisane były w zakresach czynności pracowników.

(akta kontroli str. 196-251)

W okresie od lipca 2021 r. do końca listopada 2022 r. ww. osoby doszkalają się w zakresie zarządzania kryzysowego uczestnicząc w: szkoleniu z zakresu profilaktyki kontrwywiadowczej (jedna osoba); treningu sztabowym z zakresu reagowania kryzysowego „KAPER-21”²⁴ (sześć osób); IV Ogólnopolskim Naukowo-Technicznym SAFE PLACE 2021 „Bezpieczeństwo antyterrorystyczne budynków użyteczności publicznej. Dobre praktyki i rekomendacje” (dwie osoby); ćwiczeniach taktyczno-specjalnych „RENEGADE-SAREX-22” (sześć osób); cyklu szkoleń²⁵ w ramach projektu PL/2020/PR/0090 „Zarządzanie kryzysowe w praktyce” (dziewięć osób); wojewódzkich ćwiczeniach z zakresu zarządzania kryzysowego „GNIAZDO-22”²⁶ w ramach projektu PL/2020/PR/0090 „Zarządzanie kryzysowe w praktyce” (osiem osób). Ponadto siedem osób uczestniczyło również w szkoleniach, kursach i kongresach z innego zakresu, m.in. kurs dla kierowców pojazdów uprzywilejowanych (sześć osób), współpraca z mediami i efektywne komunikowanie społeczne (dwie osoby), ochrona informacji niejawnych (jedna osoba), nie daj się cyberbójom (jedna osoba). Tematyka wskazanych powyżej form doszkalania nie dotyczyła kwestii związanych z jakością wód powierzchniowych.

(akta kontroli str. 252-258)

W sprawie prowadzenia w ZUW monitoringu działań dotyczących zarządzania kryzysowego, w tym dotyczących zagrożeń związanych z jakością wód II Wicewojewoda Zachodniopomorski²⁷ wyjaśnił, że: *w ZUW za pośrednictwem WCZK prowadzony jest monitoring działań dotyczących wszystkich zdarzeń na terytorium województwa zachodniopomorskiego. (...) WCZK, w przypadku gdy dostrzeże problemy i trudności systemowe związane z realizacją przydzielonych zadań, informuje bezpośredniego przełożonego – kierownika Oddziału BPIZK. Kierownik wraz z Dyrektorem Wydziału BiZK wypracowują schemat działań, mających udoskonalić działania systemowe, związane z realizacją przydzielonych zadań w celu poprawy ich efektywności.*

(akta kontroli str. 502-505)

1.2. Wojewoda powołał WZZK zarządzeniem z dnia 12 października 2020 r.²⁸ W zarządzeniu tym określił m.in. skład WZZK, jego siedzibę oraz tryb pracy. Regulamin

kierunku bezpieczeństwo narodowe / bezpieczeństwo wewnętrzne. Jedna z wykształceniem wyższym na kierunku socjologia (jest także oficerem dyplomowanym). Dwie osoby z wykształceniem wyższym technicznym. Jedna osoba z wykształceniem wyższym na kierunku pedagogika.

²⁴ Doskonalenie umiejętności wypracowania wariantów działania Sił Zbrojnych z układem pozamilitarnym w przypadku wystąpienia zagrożenia terrorystycznego na obszarach morskich.

²⁵ W tym: działanie 1 – cykl siedmiu szkoleń międzynarodowych zwiększających synergię współdziałania służb polskich i niemieckich na obszarze transgranicznym; działanie 2 – cztery wizyty studyjne dla administracji rządowej, przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego oraz służb i operatorów infrastruktury krytycznej w Meklemburgii-Pomorze Przednie oraz w województwie zachodniopomorskim; działanie 3 – seminaria eksperckie w Terminalu LNG w Świnoujściu; działanie 4 – cykl dziewięciu szkoleń międzynarodowych pn. „Doskonalenie wiedzy, umiejętności i kompetencji kadr podmiotów uczestniczących w zarządzaniu i reagowaniu kryzysowym, operatorów infrastruktury krytycznej”; działanie 5 – dwa Międzynarodowe Fora Ochrony Infrastruktury Krytycznej pn. „Doskonalenie wiedzy, umiejętności i kompetencji kadr podmiotów uczestniczących w zarządzaniu i reagowaniu kryzysowym, operatorów infrastruktury krytycznej”; działanie 6 - dwie konferencje naukowe pt. „Metody prognozowania i oceny sytuacji skażeń przy użyciu nowoczesnych systemów informatycznych SI Promień oraz SI Hazard Prediction & Assessment Capability – HPAC”.

²⁶ Zgrywanie obsady stanowisk kierowania organów administracji publicznej, sił i środków oraz poszczególnych ogniw systemu wraz ze zgrywaniem systemu łączności Wojewody, doskonalenie współdziałania instytucji wydzielających siły i środki w określonych zagrożeniach bezpieczeństwa, sprawdzenie praktycznego uruchomienia procedur systemu zarządzania kryzysowego na obszarze województwa zachodniopomorskiego.

²⁷ Działając z upoważnienia Wojewody Zachodniopomorskiego.

²⁸ Zarządzenie nr 277/2020 w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, dalej: zarządzenie Nr 277/2020. Wcześniej: zarządzenie nr 270/2020 z dnia 7 października 2020 r.

pracy WZZK został ustalony zarządzeniem Wojewody nr 369/2020 z dnia 23 grudnia 2020 r. Do zadań WZZK należało m.in.: ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne województwa i prognozowanie tych zagrożeń; przygotowywanie propozycji działań i wniosków dotyczących wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w WPZK; przekazywanie do wiadomości publicznej informacji związanych z zagrożeniami; opiniowanie WPZK.

(akta kontroli str. 10-21)

Zarządzeniem nr 277/2020 Wojewoda określił następujący skład WZZK: Wojewoda jako przewodniczący, Dyrektor Wydziału BiZK jako zastępca przewodniczącego, przedstawiciel samorządu województwa wyznaczony przez Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego, Komendant Wojewódzki Policji w Szczecinie, Zachodniopomorski Komendant Wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej, Szef Wojewódzkiego Sztabu Wojskowego w Szczecinie, Dyrektor Wydziału Infrastruktury i Rolnictwa ZUW, Dyrektor Biura Wojewody ZUW, 10 osób w ramach grupy koordynującej działania systemowe związane z leczeniem chorych na chorobę zakaźną COVID-19 wywołaną wirusem SARS-Co-V-2²⁹. Ponadto, w zarządzeniu tym określono, że w posiedzeniach WZZK mogą brać udział na prawach członka, w zależności od potrzeb, zaproszeni przez przewodniczącego: kierownicy zespolonych służb, inspekcji i straży – 12 osób³⁰, organy administracji niezespolonej – sześć osób³¹, Naczelnik Wydziału Zamiejscowego w Szczecinie Delegatury Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Gdańsku, Dyrektor Oddziału Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w Szczecinie, Naczelnik PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. Centrum Zarządzania Ruchem Kolejowym Ekspozytury Zarządzania Ruchem Kolejowym w Szczecinie, Dyrektor Zachodniopomorskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia w Szczecinie, Dyrektor Północno-zachodniego Oddziału Terenowego Urzędu Regulacji Energetyki w Szczecinie, Dyrektor Delegatury Urzędu Komunikacji Elektronicznej w Szczecinie, Kierownik Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej PIB Biura Meteorologicznych Prognoz Morskich – Zespołu w Szczecinie, przedstawiciele ZUW – pięć osób³².

(akta kontroli str. 10-13, 419-424)

W okresie od lipca 2021 r. do końca listopada 2022 r. odbyło się łącznie 27 posiedzeń WZZK, z tego: dwa planowe w 2021 r. oraz 25 w 2022 r. (trzy planowe i 22 nieplanowe). Posiedzenia planowe nie były związane z sytuacją na rzece Odrze po wystąpieniu zjawiska masowego śnięcia ryb. Z 22 posiedzeń nieplanowych 21 dotyczyło sytuacji na rzece Odrze po wystąpieniu zjawiska masowego śnięcia ryb –

²⁹ Wojewódzki konsultant ds. chorób zakaźnych (jako szef grupy), Prezes Okręgowej Izby Lekarskiej w Szczecinie, Prezes Okręgowej Izby Lekarskiej w Koszalinie, Przewodnicząca Szczecińskiej Izby Pielęgniarek i Położnych, Przewodnicząca Okręgowej Izby Pielęgniarek i Położnych, Przewodnicząca Zakładowej Organizacji Związkowej Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Pielęgniarek i Położnych, konsultant wojewódzki w dziedzinie anestezjologii i intensywnej terapii, konsultant wojewódzki w dziedzinie medycyny ratunkowej, pracownik Samodzielnego Publicznego Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Szczecinie, konsultant wojewódzki w dziedzinie pielęgniarstwa anestezjologicznego i intensywnej terapii.

³⁰ Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii, Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Transportu Drogowego, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Farmaceutyczny, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Inspekcji Handlowej, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego, Zachodniopomorski Kurator Oświaty, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Koszalinie.

³¹ Dyrektor Urzędu Morskiego w Szczecinie, przedstawiciel Urzędu Morskiego w Słupsku, Dyrektor Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, Dyrektor Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wody Polskie, Dyrektor Izby Administracji Skarbowej w Szczecinie, przedstawiciel Komendanta Morskiego Oddziału Straży Granicznej w Gdańsku.

³² Dyrektor Generalny ZUW, Dyrektor Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej, Dyrektor Wydziału Finansów i Budżetu, Dyrektor Wydziału Spraw Obywatelskich i Cudzoziemców, Dyrektor Wydziału Kontroli.

jako zagrożenie KZ-4 „skażenie chemiczne na wodach śródlądowych”, a jedno zagrożenie związanych z koniecznością zapewnienia schronienia dużej liczbie obywateli Ukrainy – procedura PRK42 „Działania w obliczu masowego napływu cudzoziemców na teren województwa zachodniopomorskiego”³³.

(akta kontroli str. 424-429)

Podczas ww. 21 nieplanowych posiedzeń WZZK omawiano działania już podjęte przez inspekcje i służby w związku z zagrożeniem wynikającym z zanieczyszczenia rzeki Odry oraz wyniki tych działań, a także przedstawiano zaplanowane dalsze działania poszczególnych służb. Nie formułowano wniosków bezpośrednio odnoszących się do wykonania, zmiany lub zaniechania działań ujętych w WPZK.

(akta kontroli str. 427-429)

W okresie od lipca 2021 r. do końca listopada 2022 r. Wojewoda skierował do Ministra Obrony Narodowej 10 wniosków o wydzielenie sił i środków Sił Zbrojnych RP. Cztery z nich (z 15, 18, 22 i 22 sierpnia 2022 r.) związane były z sytuacją na rzece Odrze, która wcześniej była przedmiotem posiedzeń WZZK (od 12 sierpnia 2022 r.).

(akta kontroli str. 430-432)

1.3. WCZK zostało wydzielone w Oddziale BPiZK funkcjonującym w Wydziale BiZK. W Regulaminie Oddziału BPiZK³⁴ określono m.in., że:

- a) podstawowym zadaniem jest m.in.: pełnienie przez WCZK całodobowego dyżuru celem zapewnienia ciągłego przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego, współdziałanie z RCB oraz centrami zarządzania kryzysowego organów administracji rządowej i samorządowej w województwie;
- b) WCZK stanowi element Stanowiska Kierowania Wojewody w ramach systemu kierowania bezpieczeństwem narodowym;
- c) w obliczu sytuacji kryzysowych wymagających uruchomienia wojewódzkich procedur reagowania kryzysowego, struktura WCZK może być wzmocniona;
- d) osoby zatrudnione na wieloosobowym stanowisku pracy dyżurnych w WCZK, (...) pracują w zrównoważonym zmianowym systemie pracy w 12 tygodniowym okresie rozliczeniowym, pracują w wymiarze nie większym niż 12 godzin na dobę, łącznie z sobotami, niedzielami i dniami świątecznymi;
- e) w sytuacji kryzysowej i w stanie nadzwyczajnym, wszyscy pracownicy Oddziału BPiZK mogą pracować w trybie ciągłym, w ramach trzech 8-godzinnych zmian pracy lub w zależności od potrzeb, w określonym przez kierownika oddziału składzie osobowym i trybie pracy.

(akta kontroli str. 259-267)

W Instrukcji funkcjonowania stanowiska dyżurnego WCZK³⁵ określono m.in. jego zadania i obowiązki, oraz procedury jego działania.

(akta kontroli str. 268-276)

Od 2016 r. źródłem zasilania awaryjnego dla WCZK był agregat prądowłóczy, model APV 650.

(akta kontroli str. 277)

Zagadnienia związane z meldunkami, o których mowa w Międzynarodowym Planie dla Odry opisano w pkt 2.8. niniejszego wystąpienia.

³³ Sformułowane propozycje działań dotyczyły: podjęcia działań mających na celu uniknięcie dezinformacji; korzystania z oficjalnych kanałów informacyjnych i stron rządowych; unikania ewentualnych niepokojów wśród społeczeństwa; zintensyfikowania prac dotyczących przygotowania punktów recepcyjnych i miejsc kwaterekowych; przedstawicielowi ABW zalecono szczególne działania dotyczące osób, które mogą przemieszczać się z falą migracyjną i próbować zdestabilizować sytuację w kraju.

³⁴ Regulamin zatwierdzony przez Dyrektora Wydziału BiZK 23 sierpnia 2019 r.

³⁵ Instrukcja zatwierdzona przez Kierownika Oddziału BPiZK w Wydziale BiZK 10 stycznia 2020 r.

1.4. W części III WPZK „Załączniki funkcjonalne planu głównego” określono m.in.: organizację łączności (zał. nr 2); organizację systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania (zał. nr 3); zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożenia (zał. nr 4).

W załączniku dotyczącym „Organizacji łączności” wskazano m.in., że w codziennej pracy WCZK czynna jest łączność telefoniczna, mobilna i telefaksowa, poczta internetowa wczk@szczecin.uw.gov.pl oraz zapewniona jest całodobowa wymiana informacji pomiędzy jednostkami organizacyjnymi tworzącymi wojewódzką strukturę zarządzania kryzysowego, jak również z centrami zarządzania kryzysowego organów administracji publicznej szczebla centralnego i w razie potrzeby centrami sąsiednich województw. Dodatkowo w sytuacjach kryzysowych zaplanowano uruchomienie łączności radiotelefonicznej i telefonii trunkingowej.

(akta kontroli str. 278-279, 293-305)

Dyżurni WCZK pracują przy pomocy systemu dystrybucji informacji VOCATEL, który umożliwia dostarczenie komunikatów do wielu użytkowników wykorzystując SMS, e-mail, Voice. System VOCATEL, to dwukierunkowa wymiana informacji, która umożliwia uzyskanie potwierdzenia dostarczenia i przeczytania wiadomości przez jej adresata.

(akta kontroli str. 349)

Załącznik „Organizacja systemu monitorowania zagrożeń, ostrzegania i alarmowania” zawierał m.in. opis sytuacji i przyjętych założeń, koncepcje działania (w tym zasady ostrzegania i alarmowania ludności, siły i środki do ostrzegania i alarmowania, sposoby ostrzegania i alarmowania ludności oraz powiadamiania osób funkcyjnych i instytucji), organizację i przydział obowiązków.

(akta kontroli str. 306-320)

Załącznik „Zasady informowania ludności o zagrożeniach i sposobach postępowania na wypadek zagrożenia” określał m.in. odpowiedzialnych za informowanie ludności, sposoby informowania ludności, strukturę informacji o zagrożeniu, najważniejsze cechy informacji o zagrożeniu, katalog najczęstszych zagrożeń, przykładowe wzory komunikatów.

(akta kontroli str. 321-339)

W sprawie sposobu gromadzenia wpływających do ZUW / WCZK informacji o zagrożeniach, Wojewoda wyjaśnił, że: *wpływające do WCZK informacje o zagrożeniach (telefonicznie, faxem, poczta elektroniczna) odnotowywane są w prowadzonym w formie papierowej „Dzienniku Działania Dyżurnego WCZK”. Nie są one odnotowywane w systemie informatycznym. Sposób gromadzenia i przetwarzania wpływających informacji nie pozwala na szybkie uzyskanie zagregowanych danych o otrzymanych informacjach o zagrożeniach w określonym przedziale czasu, w podziale na poszczególne rodzaje (kategorie) zagrożeń. Uzyskanie danych za określony przedział czasu o określonym rodzaju (kategorii) zagrożeń wymaga ręcznego przeglądania sporządzonej dokumentacji.*

(akta kontroli str. 1387, 1392)

W sprawie podjęcia działań w celu wprowadzenia w ZUW elektronicznego systemu gromadzenia i przetwarzania wpływających do ZUW informacji o zagrożeniach Wojewoda wyjaśnił, że: *prace rozpoznania rynku pod względem uzyskania informacji o firmach proponujących rozwiązania informatyczne pod względem przetwarzania uzyskanych informacji były prowadzone w latach ubiegłych. W wyniku informacji uzyskanych w toku prac, stwierdzono że system lub systemy, które mogłyby zostać zaimplementowane w WCZK, są kosztowne oraz wymagałyby integracji z szeregiem innych stanowisk jednostek administracji zespolonej i niezespolonej. Wymagałoby to uzyskania licznych zgód i pozwoleń oraz w przypadku odmowy dostępu do sieci lub jej modyfikacji, stanowiłoby lukę w całości podsystemu, jednocześnie nie pozwalając*

w pełni uzyskać oczekiwanego efektu. Spowodowałoby to kupno systemu, którego część elementów nie funkcjonuje. (...).

(akta kontroli str. 2297-2298)

Sposób rejestrowania otrzymanych meldunków, o których mowa w Międzynarodowym Planie dla Odry omówiono w pkt 2.8. niniejszego wystąpienia.

1.5. W latach 2021 i 2022 Wojewoda zarządził, zorganizował i przeprowadził wojewódzkie ćwiczenia z zakresu zarządzania kryzysowego „GNIAZDO-21”³⁶ oraz „GNIAZDO-22”³⁷. Ćwiczenia te były organizowane w ramach projektu PL/2020/PR/0090 „Zarządzanie kryzysowe w praktyce”³⁸. W okresie objętym kontrolą nie były organizowane ćwiczenia w zakresie reagowania na zagrożenia związane z jakością wód powierzchniowych.

(akta kontroli str. 350-398)

1.6. W okresie od 1 lipca 2022 r. za opracowanie raportu częściowego do raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, odpowiedzialny był pracownik Wydziału BiZK zatrudniony w Oddziale BPiZK na stanowisku ds. planowania zarządzania kryzysowego oraz ochrony przeciwpowodziowej.

Ostatni raport częściowy Dyrektor Wydziału BiZK, działając z upoważnienia Wojewody, zatwierdził i przekazał Dyrektorowi RCB 28 września 2018 r. Raport częściowy z 2018 r. nie był aktualizowany, modyfikowany i zmieniany. Do dnia zakończenia czynności kontrolnych ZUW nie przekazał do RCB kolejnego raportu częściowego, którego termin przekazania upłynął 31 grudnia 2021 r., co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

W trakcie trwania kontroli NIK w Wydziale BiZK trwały prace nad opracowaniem nowego raportu częściowego. Część opracowywanego raportu częściowego (niezatwierdzonego przez Wojewodę) Wydział BiZK przekazał do RCB 19 sierpnia 2022 r. W ostatnim zatwierdzonym Raporcie częściowym problematykę zagrożeń mogących wpłynąć na jakość wód powierzchniowych uwzględniono w opisie dwóch zagrożeń, tj. skażenie chemiczne, w tym skażenie chemiczne na wodach śródlądowych oraz zdarzenie o charakterze terrorystycznym, w tym atak terrorystyczny na statek morski. W opisie skażenia chemicznego wymieniono następujące potencjalne miejsca wystąpienia skażenia: obszar portu morskiego i rzeka Odra do wysokości Trasy Zamkowej w Szczecinie oraz większe jeziora i zbiorniki wodne. Do głównych przyczyn powodujących awarie z uwolnieniem niebezpiecznej substancji chemicznej na wodach śródlądowych zaliczono: uszkodzenia mechaniczne statków /bark przewożących substancje chemiczne oraz nielegalne spuszczenie środków chemicznych do akwenu lub do gleby w bezpośredniej bliskości zbiorników wodnych. Jako czynniki mogące utrudnić reagowanie na skażenie chemiczne na wodach śródlądowych wymieniono: wysoki stan wody, brak bezpośredniego dostępu do brzegu oraz prędkość prądu wody. Wskazano, że ludność w zdecydowanej większości nie została przygotowana na wystąpienie zagrożenia.

Poziom zagrożenia przez skażenie chemiczne na wodach śródlądowych dla środowiska wodnego, zależą będzie od: ilości i rodzaju uwolnionej substancji, warunków atmosferycznych, miejsca i okresu czasu jaki upłynął od zdarzenia.

³⁶ W dniach 18-20 czerwca 2021 r.

³⁷ W dniach 8-9 września 2022 r.

³⁸ Za cele ćwiczenia z 2022 r. przyjęto: zgrzywanie obsady stanowisk kierowania organów administracji publicznej, sił i środków oraz poszczególnych ogniw systemu wraz ze zgrzywaniem systemu łączności Wojewody; doskonalenie współdziałania instytucji wydzielających siły i środki w określonych zagrożeniach bezpieczeństwa; sprawdzenie praktycznego uruchomienia procedur systemu zarządzania kryzysowego na obszarze województwa zachodniopomorskiego. Zagadnieniami szkoleniowymi było: uruchomienie systemu wykrywania skażeń i alarmowania (SWSiA); prognozowanie skażeń chemicznych i radiacyjnych przy użyciu Systemu Informacyjnego PROMIEŃ; dystrybucja preparatów jodowych; usuwanie skutków skażeń chemicznych; usuwanie skutków skażenia biologicznego. Ćwiczenia te odbyły się na terenie powiatu kamieńskiego.

Prawdopodobieństwo wystąpienia zagrożenia oceniono na małe. Odnotowano, że zdarzenie „skażenie chemiczne na wodach śródlądowych” wprowadzono jako nowe w ostatniej aktualizacji WPZK z 2021 r. Cel strategiczny określono jako doskonalenie systemów monitorujących i zabezpieczających obiekty, instalacje i środki transportu narażone na oddziaływanie uwolnionych niebezpiecznych substancji chemicznych. Omawiając zagrożenie „zdarzenie o charakterze terrorystycznym” określono, że atak terrorystyczny na statek morski, mógłby wpłynąć na środowisko tylko w przypadku uwolnienia przewożonych substancji, doprowadzając do lokalnego zanieczyszczenia /skażenia środowiska morskiego i /lub przybrzeżnego.

(akta kontroli str. 8-9)

Z treścią Raportu o Zagrożeniu Bezpieczeństwa Narodowego³⁹ w wersji z 2021 r. zapoznał się pracownik Wydziału BiZK, opracowujący raporty cząstkowe dla województwa zachodniopomorskiego.

(akta kontroli str. 9)

Do ZUW nie wpłynęły uwagi, ani zastrzeżenia⁴⁰ Dyrektora RCB dotyczące raportów cząstkowych.

(akta kontroli str. 184)

1.7. W ZUW za opracowanie WPZK odpowiedzialnych było pięć osób, tj. Dyrektor Wydziału BiZK i czterech inspektorów z Oddziału BPiZK.

W okresie od 1 lipca 2021 r. obowiązywał WPZK zatwierdzony 25 stycznia 2021 r. przez Wojewodę oraz 18 marca 2021 r. przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji⁴¹. Do końca 2022 r. WPZK nie był aktualizowany, ani modyfikowany.

(akta kontroli str. 7)

W WPZK każde z zagrożeń podzielono na cztery fazy: zapobiegania, przygotowania, reagowania i odbudowy. Poszczególnym organom przydzielono role podmiotów wiodących lub wspomagających. Zapisy związane z jakością wód powierzchniowych dotyczyły następujących zagrożeń:

- KZ-1 powódź sztormowa i powódź zatorowa; możliwe skażenie środowiska spowodowane uwolnieniem szkodliwych substancji na obszarach zalewowych; Wojewodzie przypisano rolę podmiotu wiodącego w przypadku powodzi sztormowej w fazie reagowania i odbudowy oraz podmiotu wspomagającego w pozostałych dwóch fazach; w przypadku powodzi zatorowej - rolę podmiotu wiodącego w fazie reagowania;
- KZ-3 skażenie chemiczne na lądzie; zagrożenie skażeniem substancją chemiczną wód podziemnych i powierzchniowych; podmiot wiodący w fazach odbudowy i zapobiegania;
- KZ-4 skażenie chemiczne na wodach morskich i skażenie chemiczne na wodach śródlądowych; zanieczyszczenie środowiska morskiego i środowiska wodnego wód śródlądowych substancjami chemicznymi (najbardziej niebezpieczne substancje ropopochodne); podmiot wiodący w fazach odbudowy i zapobiegania;
- KZ-11 pożar wielkopowierzchniowy; możliwe skażenie wód powierzchniowych; podmiot wspomagający we wszystkich czterech fazach;
- KZ-14 katastrofa morska; możliwe skażenie znacznej powierzchni akwenów morskich /nieodwracalne straty dla flory i fauny w rejonie katastrofy; rola podmiotu wiodącego w fazie reagowania (faza lądowa);
- KZ-15 katastrofa w żegludze śródlądowej; możliwe skażenie /zanieczyszczenie wód śródlądowych wyciekami oleju, benzyny lub innymi środkami; podmiot wiodący w fazach lądowych przygotowania i odbudowy;

³⁹ Dalej: RoZBN.

⁴⁰ § 6 rozporządzenia w sprawie Raportu o zagrożeniach.

⁴¹ Dalej: Minister SWiA.

- KZ-16 susza /upał; możliwość miejscowego skażenia wody w wyniku niskiego poziomu lustra wody w rzekach, do których odprowadzono ścieki; podmiot wiodący we wszystkich czterech fazach;
- KZ-19 zdarzenie o charakterze terrorystycznym; skażenie gleby, powietrza, wód powierzchniowych; podmiot wspomagający we wszystkich czterech fazach;
- KZ-20 zagrożenie funkcjonowania sieci i systemów informatycznych; zakłócenia w funkcjonowaniu urządzeń sterowanych elektronicznie np. zakłócenia w oczyszczalni ścieków mogące doprowadzić do skażenia środowiska naturalnego; podmiot wspomagający we wszystkich czterech fazach.

(akta kontroli str. 195)

Wszystkie zagrożenia dotyczące jakości wód powierzchniowych ujęte w trzech Miejskich Planach Zarządzania Kryzysowego⁴² i 18 PPZK⁴³ uwzględniono w WPZK. W WPZK nie wystąpiły procedury realizacji zadań z zakresu zarządzania kryzysowego⁴⁴, w tym związane z ochroną infrastruktury krytycznej, dotyczące zagrożeń nieujętych w siatce bezpieczeństwa.

(akta kontroli str. 195, 342-345)

W pkt 2.1.3.⁴⁵ II części WPZK⁴⁶ określono, że w przypadku wystąpienia skażenia chemicznego na wodach śródlądowych lub zdarzenia o charakterze terrorystycznym ZUW (jako dyżurny WCZK w Szczecinie) będzie telefonicznie informował osoby funkcyjne Wydziału BiZK, właściwe Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego /Miejskie Centra Zarządzania Kryzysowego oraz ogniwa i instytucje współdziałające, natomiast telefonicznie i z użyciem Centralnej Aplikacji Raportującej⁴⁷ będzie przekazywał raport doraźny lub sytuacyjny do służby dyżurnej RCB. Po likwidacji zagrożenia ZUW miał złożyć służbie dyżurnej RCB raport dobowy w systemie CAR. W pkt 2.2.4.⁴⁸ zapisano, że jeżeli zagrożenie wykraczało poza granice administracyjne województwa zachodniopomorskiego, wówczas organem właściwym w sprawach reagowania kryzysowego była Rada Ministrów. W przypadkach niecierpiących zwłoki reagowanie kryzysowe sprawował Minister SWiA, a na terenie województwa Wojewoda, który współdziałał i przekazywał informacje dotyczące aktualnej sytuacji: Prezesowi Rady Ministrów /Ministrowi SWiA oraz wojewodom: lubuskiemu, wielkopolskiemu i pomorskiemu.

W przypadku zagrożenia wykraczającego poza granicę lądową Rzeczypospolitej Polskiej, Wojewoda dodatkowo współdziałał i przekazywał informacje premierom landów Meklemburgii-Pomorza Przedniego i Brandenburgii.

Zadania z zakresu reagowania kryzysowego Wojewoda realizował przy pomocy komórek organizacyjnych ZUW⁴⁹ oraz właściwych organów administracji publicznej. Organem pomocniczym Wojewody w zapewnieniu wykonywania zadań reagowania kryzysowego był WZZK. Zgodnie z pkt 2.4.3.⁵⁰ na poziomie zagrożenia 1W⁵¹ Wojewoda był odpowiedzialny za rozwiązanie sytuacji kryzysowej, a podstawą jego działania były WPZK oraz plany wojewódzkich zespolonych służb, inspekcji i straży.

⁴² Dla trzech miast na prawach powiatu: Koszalin, Szczecin i Świnoujście. Dalej: MPZK.

⁴³ Dla powiatów: białogardzki, choszczeński, drawski, goleniowski, gryficki, gryfiński, kamieński, kołobrzeski, koszaliński, łobeski, myśliborski, policki, pyrzycki, sławieński, stargardzki, szczeciński, świdwiński i wałecki.

⁴⁴ Art. 5 ust. 2 pkt 3 lit. a ustawy ozk.

⁴⁵ Zadania realizowane przez instytucje w zakresie monitorowania zagrożeń.

⁴⁶ Zespół przedsięwzięć na wypadek sytuacji kryzysowych.

⁴⁷ Dalej: system CAR.

⁴⁸ Tryb uruchamiania działań w obliczu zagrożeń determinowanych przez skalę ich występowania.

⁴⁹ W tym Wydziału BiZK.

⁵⁰ Podstawy działania kierujących działaniami organów administracji publicznej na określonym poziomie zagrożenia.

⁵¹ Sytuacja kryzysowa na poziomie województwa.

Procedura PRK-32⁵² zakładała, że koordynatorami działań byli Wojewoda oraz dyrektorzy Urzędu Żeglugi Śródlądowej i Urzędu Morskiego w Szczecinie⁵³. Dyżurny WCZK w Szczecinie odbierał skierowane do Wojewody informacje od dyrektora UŻŚ i dyrektora UM w Szczecinie o możliwości zanieczyszczenia brzegu rzeki Odry lub innych akwenów śródlądowych, zagrożenia życia lub zdrowia ludności przez substancję chemiczną zanieczyszczającą wody polskiego lub niemieckiego morza terytorialnego (Zalewu Szczecińskiego). Dyrektor Wydziału BiZK w imieniu Wojewody informował Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o potencjalnym zagrożeniu.

W III części⁵⁴ WPZK w załączniku nr 7⁵⁵ określono⁵⁶, że w odniesieniu do zagrożenia skażenie chemiczne⁵⁷ na poziomie wykonania krajowym i wojewódzkim, wykonawcami zadań są: WCZK w Szczecinie, Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie i Wojewódzka Inspekcja Ochrony Środowiska w Szczecinie.⁵⁸ Głównym zadaniem Wojewody było kierowanie i koordynowanie działaniami wszystkich organów administracji rządowej i samorządowej z terenu województwa w celu zapewnienia bezpieczeństwa ludzi, ich mienia i środowiska. W ramach modułu zadaniowego nr 3h zadaniem Wojewody było uruchamianie i monitorowanie realizacji zadań zawartych w planie postępowania awaryjnego w przypadku skażenia chemicznego brzegu morskiego bądź wód śródlądowych, natomiast cel określono jako przeciwdziałanie skażeniu i rozprzestrzenianiu się skażenia na morzu, wodach śródlądowych i na lądzie.

(akta kontroli str. 340-341)

WPZK został zaopiniowany przez ośmiu z dziewięciu członków WZZK⁵⁹. Brakowało opinii przedstawiciela grupy koordynującej działania systemowe związane z leczeniem chorych na chorobę zakaźną COVID-19, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 7, 10-11, 18)

Według stanu na 30 października 2022 r. Wojewoda nie zatwierdził aktualizacji PPZK dla powiatów: łobeskiego (tj. PPZK zatwierdzonego 17 lipca 2017 r.), gryfińskiego (tj. PPZK zatwierdzonego 28 sierpnia 2019 r.) i świdwińskiego (tj. PPZK zatwierdzonego 12 grudnia 2019 r.), pomimo że wnioski o ich aktualizację do pracownika merytorycznego ZUW wpłynęły odpowiednio: 14 stycznia 2022 r., 10 stycznia 2022 r., 22 lutego 2022 r. Powyższe opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 184)

1.8. Obowiązujące zalecenia do PPZK Wojewoda wydał 25 lipca 2018 r. Zalecenia zostały zaopiniowane przez dyrektora Wydziału BiZK, natomiast nie były uzgadniane i opiniowane przez podmioty zewnętrzne.

W okresie poprzedzającym wydanie zaleceń do PPZK do Wojewody nie wpłynęły uwagi lub sugestie wskazujące na konieczność uwzględnienia aspektów związanych z jakością wód powierzchniowych. Po wydaniu zaleceń nie wpłynęły też uwagi dotyczące możliwości ich praktycznego zastosowania przy opracowywaniu PPZK.

(akta kontroli str. 5)

W zaleceniach do PPZK zawarto wytyczne określone w zarządzeniu nr 16 MSWiA z dnia 20 kwietnia 2017 r. w sprawie wytycznych do wojewódzkich planów

⁵² Działania w obliczu zagrożenia skażeniem chemicznym wód śródlądowych.

⁵³ Dalej odpowiednio UŻŚ w Szczecinie i UM w Szczecinie.

⁵⁴ Załączniki funkcjonalne planu głównego.

⁵⁵ Organizacja ochrony przed zagrożeniami charakterystycznymi dla województwa zachodniopomorskiego.

⁵⁶ Zestawienie: Programowanie zadań w zakresie poprawy bezpieczeństwa państwa.

⁵⁷ Skażenie chemiczne na wodach śródlądowych i katastrofa w żegludze śródlądowej, faza wodna.

⁵⁸ Dalej: WIOŚ.

⁵⁹ Skład WZZK określono w § 2.1. zarządzenia Nr 277/2020.

zarządzania kryzysowego⁶⁰, po dostosowaniu ich do szczebla powiatowego. Dodatkowo określono, że w planie głównym w punkcie dotyczącym zadań określonych planami działań krótkoterminowych⁶¹, należało w szczególności zawrzeć zasady: opiniowania programu ochrony powietrza oraz informowania przez WZZK społeczeństwa i podmiotów korzystających ze środowiska⁶² o konieczności podjęcia działań określonych planem działań krótkoterminowych. Ponadto nakazano określanie obszaru, nazwy i kodu strefy, w której usytuowany był powiat / miasto. Pięć załączników dołączonych do zaleceń do PPZK⁶³ określało wzory: katalogu zagrożeń, siatki bezpieczeństwa, zestawień w zakresie monitorowanych zagrożeń, zestawień procedur i modułu zadaniowego. Zalecenia do PPZK nie odnosiły się osobno do zagrożeń związanych z jakością wód powierzchniowych, natomiast w katalogu zagrożeń ujęto zagrożenia dotyczące tej tematyki, tj. KZ-1 powódź i KZ-4 skażenia chemiczne na morzu.

(akta kontroli str. 6)

W katalogu zagrożeń, zamieszczonym w obowiązujących zaleceniach do PPZK, jako kategorię KZ-4 określono zdarzenie kryzysowe „Skażenia chemiczne na morzu”. Zapis ten był zgodny z zapisem w WPZK z 2019 r. W WPZK z 2021 r. kategorię KZ-4 zmieniono na „Skażenie chemiczne na wodach” w podziale na wody morskie i wody śródlądowe. Od 25 lipca 2018 r. nie wydano nowych zaleceń do PPZK i tym samym nie uwzględniono tej zmiany kategorii. Do zaleceń do PPZK nie dodano także wprowadzonego w WPZK z 2021 r. nowego rodzaju zdarzenia kryzysowego „Katastrofa w żegludze śródlądowej” oznaczonego jako KZ-15⁶⁴, a także nie uwzględniono zmienionych oznaczeń dla kategorii od KZ-15 do KZ-24. Powyższe opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 157, 159, 177)

Wojewoda nie dysponował wiedzą czy według stanu na 30 czerwca 2022 r. zatwierdzone zostały plany zarządzania kryzysowego dla poszczególnych gmin województwa zachodniopomorskiego, w tym dla gmin przez które przepływa rzeka Odra. W przypadku miast na prawach powiatu: MPZK dla miasta Szczecin, przez które przepływa Odra, Wojewoda zatwierdził 30 czerwca 2021 r., a MPZK dla miasta Świnoujście, położonego nad cieśniną Świna, Wojewoda zatwierdził 15 listopada 2022 r.

(akta kontroli str. 5-6)

1.9. Na etapie opracowania WPZK uwzględniono następujące plany sporządzone przez właściwe organy administracji publicznej, odnoszące się do jakości wód powierzchniowych: KPZK, Krajowy Plan Zwalczania Zagrożeń i Zanieczyszczeń Środowiska Morskiego⁶⁵ oraz Wojewódzki Plan Ratowniczy⁶⁶ Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie.

(akta kontroli str. 347)

1.10. Na wydatki z zakresu zarządzania kryzysowego w rozdziale 75421-Zarządzanie kryzysowe działu 754-Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa w 2022 r. zaplanowano pierwotnie 950 tys. zł (szkolenia i ćwiczenia administracji publicznej w zakresie zarządzania kryzysowego – 105 tys. zł, utrzymanie WCZK – 150 tys. zł, opracowywanie procedur związanych z zarządzaniem kryzysowym i ochroną infrastruktury krytycznej – 5 tys. zł, wyposażenie i utrzymanie wojewódzkiego magazynu przeciwpowodziowego – 690 tys. zł). W trakcie roku kwota

⁶⁰ Dz. Urz. Ministra SWiA poz. 17, dalej: zarządzenie nr 16.

⁶¹ Art. 1 pkt 4 zaleceń do PPZK.

⁶² W tym Powiatowe Zespoły Zarządzania Kryzysowego.

⁶³ Zarządzenie nr 16 nie zawierało tych załączników.

⁶⁴ W WPZK z 2019 r. jako KZ-15 figurowało zdarzenie kryzysowe „Susza / Upał”.

⁶⁵ Dalej: KPZZiŚM.

⁶⁶ Dalej: WPR.

ta wzrosła do 2 729,7 tys. zł, w wyniku: przyznania dodatkowych środków z rezerwy ogólnej budżetu państwa (1 801,9 tys. zł) w związku z konfliktem zbrojnym w Ukrainie na sfinansowanie realizowanych działań przygotowawczych do przyjęcia na terenie Rzeczypospolitej Polskiej zwiększonej liczby cudzoziemców; przeniesienia wydatków z obrony cywilnej (107,8 tys. zł) w związku z wejściem w życie ustawy o obronie Ojczyzny z dnia 23 kwietnia 2022 r.; zmniejszenia planowanych wydatków (130 tys. zł) z zadania dotyczącego wyposażenia i utrzymania wojewódzkich magazynów przeciwpowodziowych.

Do końca listopada 2022 r. ze środków tych wydatkowano 2 509,6 tys. zł, tj. 91,9%, z tego: 57 tys. zł na szkolenia i ćwiczenia administracji publicznej w zakresie zarządzania kryzysowego; 197,7 tys. zł na utrzymanie WCZK; 364,5 tys. zł na wyposażenie i utrzymanie wojewódzkiego magazynu przeciwpowodziowego; 1 801,9 tys. zł na działania przygotowawcze związane z konfliktem zbrojnym w Ukrainie; 88,5 tys. zł na szkolenia i akcje informacyjne z zakresu obrony cywilnej oraz realizację innych zadań.

(akta kontroli str. 433-436)

W zakresie posiadania informacji o środkach zaplanowanych na wykonywanie zadań dotyczących zarządzania kryzysowego, realizowanych na szczeblu powiatowym i gminnym Wojewoda wskazał, że: *ZUW nie gromadzi danych na temat planów i wydatków w zakresie zarządzania kryzysowego szczebla powiatowego oraz gminnego. Podstawą jest ustawa o zarządzaniu kryzysowym, która w art. 26 ust. 4 określa, że w budżecie jest tworzy się rezerwę celową na realizację zadań własnych z zakresu zarządzania kryzysowego w wysokości nie mniejszej niż 0,5% wydatków budżetu jest, pomniejszonych o wydatki inwestycyjne, wydatki na wynagrodzenia i pochodne oraz wydatki na obsługę długu.*

(akta kontroli str. 433, 436)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprzekazanie raportu częściowego do RCB w terminie do 31 grudnia 2021 r., określonym przez RCB w piśmie z 21 października 2021 r. W związku z niedochowaniem terminu przekazania do RCB raportu częściowego 13 maja 2022 r. Wojewoda otrzymał od Dyrektora RCB prośbę o: „(...) niezwłoczne przekazanie raportu częściowego (...)” ponieważ jego brak „(...) wstrzymuje dalsze prace nad Raportem o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego, którego rzetelne przygotowanie wymaga analizy i oceny materiałów kompletnych w skali całego kraju. (...)”. Do RCB, 19 sierpnia 2022 r., tj. 231 dni po terminie określonym przez RCB przekazano jedynie fragment niezatwierdzonej wersji raportu częściowego.

(akta kontroli str. 165, 184)

Dyrektor Wydziału BiZK wyjaśnił: *Prace nad przedmiotowym raportem nie zostały zakończone w terminie z powodu dodatkowych i pilnych zadań wynikających z przeciwdziałania skutkom wirusa COVID-19, a następnie działań mających na celu przygotowanie województwa do przyjęcia uchodźców z Ukrainy (...) Uwzględniając powyższe, opracowanie raportu częściowego wiązało się z wieloma zmianami przedmiotowego dokumentu, który w krótkim okresie ulegał dezaktualizacji. (...) Ponadto, w całym okresie prac nad raportem, pracownik merytoryczny Wydziału BiZK był w kontakcie telefonicznym z pracownikiem RCB, odpowiedzialnym za realizację Raportu o zagrożeniach bezpieczeństwa narodowego. 12 sierpnia 2022 r. (ostatnia rozmowa) poinformowano pracownika RCB o przyczynie opóźnienia w dostarczeniu materiału. (...).*

(akta kontroli str. 187-188)

2. Brak zaopiniowana WPZK⁶⁷ przez jednego z członków WZZK, tj. przez przedstawiciela grupy koordynującej działania systemowe związane z leczeniem chorych na chorobę zakaźną COVID-19, co było sprzeczne z obowiązkiem wynikającym z art. 14 ust. 8 pkt 4 ustawy ozk, § 5 ust. 1 pkt 4 Regulaminu pracy WZZK i § 2.1. pkt 9 zarządzenia Nr 277/2020.

(akta kontroli str. 7, 10-11, 18)

W myśl art. 14 ust. 8 pkt 4 ustawy ozk do zadań WZZK należy w szczególności opiniowanie wojewódzkiego planu zarządzania kryzysowego.

Zgodnie z § 5 ust. 1 pkt 4 Regulaminu pracy WZZK⁶⁸ Zespół opiniuje WPZK.

(akta kontroli str. 18)

Dyrektor Wydziału BiZK wyjaśnił: (...) WPZK (...) zatwierdzany (...) jest przez wszystkich uczestników wymienionych i przewidzianych do działań kryzysowych (...). Osoby wymienione w § 2.1. pkt 9 lit. a-j zarządzenia Nr 277/2020 (...) wchodzi do składu grupy koordynującej (...). Nie są reprezentantami organów uczestniczących w zwalczaniu zagrożeń kryzysowych i / lub nie posiadają takich możliwości prawnych. (...).

(akta kontroli str. 188-189)

Zgodnie z § 2.1. pkt 9 lit. a-j, obowiązującego w 2021 r., zarządzenia Nr 277/2020 w skład WZZK, w ramach grupy koordynującej⁶⁹, wchodziło 10 enumeratywnie wymienionych osób.

(akta kontroli str. 10-11)

3. Nieusunięcie różnic w zapisach w WPZK i w zaleceniach do PPZK, dotyczących kategorii zagrożeń KZ-4 oraz od KZ-15 do KZ-24, a także nieprzekazanie zaleceń do PPZK uwzględniających zmiany wprowadzone w WPZK w 2021 r.

(akta kontroli str. 157, 159, 177)

Dyrektor Wydziału BiZK wyjaśnił: (...) WPZK (...) jest zgodny z zarządzeniem nr 16, które jest obecnie obowiązującym zarządzeniem. (...). Dyrektor wyjaśnił również, że w WPZK „(...) z 2021 r. zmianie uległ Katalog Zagrożeń. (...). Nowe zagrożenia dodane do katalogu zagrożeń uwzględniają zagrożenia związane bezpośrednio z wodami morskimi bądź śródlądowymi, dotyczą więc wyłącznie części powiatów i miast. WPZK z 2021 r. został (...) udostępniony na stronie internetowej (...) Urzędu (...). Przedstawiciele starostw powiatowych i urzędów miast zostali o tym fakcie powiadomieni. PPZK i MPZK wpływające do (...) Urzędu (...) w związku z powyższym uwzględniały nowy katalog zagrożeń zawarty w WPZK z 2021 r.

(akta kontroli str. 190-192)

4. Niezatwierdzenie do 30 października 2022 r. aktualizacji PPZK dla trzech powiatów: łobeskiego (tj. PPZK zatwierdzonego 17 lipca 2017 r.), gryfińskiego (tj. PPZK zatwierdzonego 28 sierpnia 2019 r.) i świdwińskiego (tj. PPZK zatwierdzonego 12 grudnia 2019 r.), pomimo że wnioski o ich aktualizację do pracownika merytorycznego ZUW wpłynęły w styczniu i w lutym 2022 r.

Zgodnie z art. 5 ust. 3 ustawy ozk plany zarządzania kryzysowego podlegają systematycznej aktualizacji, a cykl planowania nie może być dłuższy niż dwa lata.

(akta kontroli str. 184)

Dyrektor Wydziału BiZK wyjaśnił: Aktualizacja planów przedłuża się z powodu dodatkowych i pilnych zadań wynikających z wystąpienia zdarzeń kryzysowych (...) m.in. przeciwdziałania skutkom wirusa CoVID-19, działań mających na celu przygotowania województwa do przyjęcia uchodźców (...), a także akcji

⁶⁷ Zatwierdzonego 18 marca 2021 r. przez Ministra SWiA.

⁶⁸ Załącznik do zarządzenia Nr 369/2020 Wojewody Zachodniopomorskiego z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia regulaminu pracy WZZK.

⁶⁹ Grupa koordynująca działania systemowe związane z leczeniem chorych na chorobę zakaźną COVID-19.

przeciwdziałania skutkom wystąpienia skażenia wód rzeki Odry. (...). Były to działania wymagające natychmiastowej realizacji. Obecnie powiatowe plany zarządzania kryzysowego są sukcesywnie uaktualniane i sprawdzane pod względem merytorycznym.

(akta kontroli str. 189)

Nieprawidłowości opisane w pkt 1-4 zostały przedstawione także w wystąpieniu pokontrolnym skierowanym do Pana Wojewody 30 listopada 2022 r. po zakończeniu kontroli P/22/029 – Przygotowanie państwa na zagrożenia związane z działaniami hybrydowymi. Sformułowane w tym zakresie wnioski, wg informacji przedstawionej przez Pana Wojewodę, powinny zostać zrealizowane w 2023 r., w tym: przekazanie do RCB raportu cząstkowego (do 30 kwietnia), wydanie nowego zarządzenia w sprawie powołania WZZK (do 28 lutego), opracowanie nowych zaleceń do PPZK (niezwłocznie po zatwierdzeniu przez Ministra SWiA zaktualizowanego WPZK), zatwierdzenie aktualizacji trzech PPZK (do 28 lutego).

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Wojewoda stworzył, poza systemem gromadzenia wpływających informacji, warunki do sprawnej i skutecznej realizacji przez ZUW zadań dotyczących zarządzania kryzysowego, w tym w zakresie funkcjonowania WCZK. Właściwie zorganizowano systemy łączności, monitorowania zagrożeń oraz ostrzegania i alarmowania ludności. Nie wprowadzono jednak, adekwatnego do potrzeb, systemu gromadzenia wpływających informacji o zagrożeniach, który jest przestarzały i nieefektywny. Skutkowało to brakiem możliwości szybkiego agregowania wybranych danych zgromadzonych we wskazanym okresie.

Przeprowadzone ćwiczenia obejmowały m.in. zagadnienia związane z uruchomieniem systemu wykrywania skażeń i alarmowania, usuwaniem skutków skażeń chemicznych i biologicznych. Nie dotyczyły one jednak, podobnie jak szkolenia i ćwiczenia w których brali udział pracownicy Wydziału BiZK, problematyki zagrożeń dotyczących jakości wód powierzchniowych.

WPZK z 2021 r. uwzględniał zagrożenia związane z wodami powierzchniowymi i zapisy w tym zakresie były spójne z założeniami innych planów sporządzonych przez właściwe organy administracji publicznej. Nie został on jednak zaopiniowany przez jednego z członków WZZK.

Do końca 2021 r. Wojewoda nie wywiązał się z obowiązku przekazania do RCB zatwierdzonego raportu cząstkowego. Prace w tym zakresie nie zostały zakończone również w 2022 r. W powyższych latach Wojewoda, po aktualizacji w 2021 r. WPZK, nie przekazał nowych zaleceń do PPZK (ostatnie datowane były na 2018 r.), co skutkowało niespójnością pomiędzy tymi dokumentami. W 2022 r. Wojewoda nie zatwierdził również aktualizacji trzech PPZK, które do ZUW wpłynęły w styczniu i w lutym 2022 r.

OBSZAR

2. Działania podjęte w sytuacji wystąpienia w 2022 r. zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry.

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2021⁷⁰-2022 (do końca listopada) w „Dziennikach działania dyżurnego WCZK” odnotowano 4 638 otrzymanych i przetworzonych informacji o zagrożeniach, w tym 2 389 w 2021 r. i 2 249 w 2022 r. Najwięcej, tj. 604, dotyczyło informacji związanych z huraganami i silnymi burzami. W dalszej kolejności były to informacje

⁷⁰ Dane na temat otrzymywanych i przetwarzanych informacji o zagrożeniach nie są gromadzone w żadnym systemie informatycznym, co uniemożliwia ich szybkie pozyskanie, wygenerowanie, wyfiltrowanie. Dane statystyczne w tym zakresie zostały pozyskane i zliczone przez pracowników ZUW z prowadzonego odrębnie Dziennika Działania Dyżurnego WCZK. W przypadku roku 2021, dane statystyczne nie zostały ograniczone jedynie do II półrocza 2021 r., a wskazano dane statystyczne za cały rok – dane w tym zakresie zostały zliczone na potrzeby przeprowadzonej w ZUW kontroli NIK P/22/029 „Przygotowanie państwa na zagrożenia związane z działaniami hybrydowymi”.

związane m.in. z zagrożeniami: epidemią (490), skażeniem chemicznym na wodach morskich lub śródlądowych (431, w tym 423 w okresie styczeń-listopad 2022 r.), epizootią (389), znalezieniem przedmiotów niebezpiecznych i niewybuchów (202), powodzią (190), o charakterze terrorystycznym (184).

(akta kontroli str. 157, 159, 475-476, 2317-2328)

Wojewoda wskazał, że spośród ww. 423 informacji o skażeniu chemicznym na wodach morskich lub śródlądowych 416 dotyczyło sytuacji na rzece Odrze.⁷¹

(akta kontroli str. 1387, 1392)

2.2. W okresie od lipca 2021 do grudnia 2022 na terenie województwa zdiagnozowane zostały następujące sytuacje kryzysowe:

- a) powódzie opadowe (w dniach 30 czerwca – 1 lipca 2021 r.);
- b) epizootia wirusa afrykańskiego pomoru świń ASF (w latach 2021, 2022);
- c) epizootia wysoce zjadliwej grypy ptaków HPAI (w latach 2021, 2022);
- d) wybuch wojny w Ukrainie (od 24 lutego 2022 r.);
- e) zanieczyszczenie rzeki Odra (od 10 sierpnia 2022 r.).

Możliwość wystąpienia powyższych sytuacji została ujęta w WPZK i po ich wystąpieniu uruchamiano przypisane do nich procedury, w tym podjęto intensywne i kompleksowe działania na szczeblu rządowym, wojewódzkim, samorządowym, zmierzające do ograniczenia zjawiska śnięcia ryb, neutralizacji zagrożenia, ograniczenia rozprzestrzeniania się zjawiska, ochrony biosystemu rzeki odławiania śniętych ryb, napowietrzania wody, badań wody, organizmów, ekosystemu, ochrony ludności i zwierząt przed zagrożeniem.

(akta kontroli str. 473-474)

Wojewoda wyjaśnił, że: *Przed lipcem i sierpniem do ZUW nie wpłynęły informacje dotyczące złej jakości wody w Odrze. Pierwsza wiadomość przesłana drogą elektroniczną do WCZK wpłynęła w dniu 10 sierpnia 2022 r. Nadawcą wiadomości było WCZK w Gorzowie Wielkopolskim, które przekazało informację otrzymaną od WIOŚ w Zielonej Górze.*

(akta kontroli str. 502, 505)

W związku z powyższymi wyjaśnieniami NIK zwraca uwagę, że pierwsza informacja w przedmiotowym zakresie do ZUW / WCZK wpłynęła 5 sierpnia 2022 r. (godz. 11:19) i były to otrzymane do wiadomości polecenia GIOŚ do WIOŚ w Szczecinie i do WIOŚ w Zielonej Górze dotyczące podjęcia pilnych działań i objęcia sprawy szczególnym nadzorem w związku z zanieczyszczeniem wywołanym prawdopodobnie przez substancje toksyczne. Ponadto już wcześniej, co najmniej od końca lipca, powszechnie znane były informacje o masowym śnięciu ryb w różnych miejscach na Odrze.

W przywołanej w wyjaśnieniach Wojewody informacji przekazanej 10 sierpnia 2022 r. przez WIOŚ w Zielonej Górze wskazano m.in., że: „W lipcu br. doszło do dużego śnięcia ryb w górnym biegu rzeki (...). Od tej pory pojedyncze martwe ryby pojawiają się na kolejnych odcinkach rzeki. Na początku miesiąca w okolicach Wrocławia, a w ostatnich dniach także na odcinku lubuskim. Stan rzeki jest objęty stałym monitoringiem, prowadzone są obserwacje i pomiary terenowe, pobierane są próbki

⁷¹ Kolejnych siedem związanych było z innymi sytuacjami, tj.: z ujawnieniem 14 czerwca 2022 r. substancji ropopochodnej na rzece Odrze w Szczecinie przy ul. Kolumba, otrzymanych w 2022 r.; otrzymaną 25 sierpnia 2022 r. z Kapitanatu Portu w Kołobrzegu informacją o ujawnieniu plamy ropopochodnej 2 mile na wschód od Kołobrzegu; otrzymaną 2 września 2022 r. z WIOŚ w Szczecinie informacją o podejrzeniu zanieczyszczenia rowu doprowadzającego wody do rzeki Iny w miejscowości Recz; otrzymaną 6 listopada 2022 r. z WIOŚ w Szczecinie informacją o zielonej substancji na wodzie w kanale Wiskord-Szczecin; otrzymaną 9 listopada 2022 r. od Straży Miejskiej w Szczecinie informacją ujawnieniu śniętych ryb na stawie na Osiedlu Bukowym; otrzymaną 9 listopada 2022 r. z WIOŚ w Szczecinie informacją dotyczącą śniętych ryb i oleistej plamy na powierzchni stawu Kijewo; otrzymaną 26 listopada 2022 r. z CPR Jezioro Weltyńskie informacji o ciemnej oleistej substancji widocznej na lustrze wody.

do badań na obszarach działania kolejnych WIOŚ, początkowo w górny biegu, a od zeszłego tygodnia także na odcinku lubuskim i zachodniopomorskim. Badania laboratoryjne pobranych próbek wykonuje Centralne Laboratorium Badawcze GIOŚ. Badaniami objęto cały lubuski odcinek Odry, pomiary i pobory prowadzone są w Bytomiu Odrzańskim, Krośnie Odrzańskim, Słubicach i Kostrzynie nad Odrą. Dotychczasowe wyniki nie wskazują na anomalie w chemizmie wody w rzece, nie stwierdzono odtlenienia, czyli tzw. przyduchy ani innych ewentualnych przyczyn śnięcia ryb. Trwają jednak jeszcze prowadzone przez CLB analizy chromatograficzne w związku z podejrzeniem wystąpienia substancji toksycznych. Pierwsze wyniki z 5 sierpnia br. nie potwierdzają ich obecności. Zgodnie z komunikatem, rozmieszczenie zanieczyszczeń wody i śniętych ryb w Odrze wskazywało, że źródła zanieczyszczenia należało identyfikować na wcześniejszych odcinkach rzeki (powyżej granicy województwa lubuskiego). W związku z zaistniałą sytuacją Lubuski WIOŚ rekomendował powstrzymanie się od korzystania z wód Odry w celach wędkarskich i rekreacyjnych.

(akta kontroli str. 510)

W kategorii zagrożenia KZ-4 „Skażenie chemiczne na wodach śródlądowych” w WPZK zapisano m.in., że może ono oddziaływać na województwo pomorskie oraz przybrać wymiar transgraniczny oddziałując na land Meklemburgii – Pomorza Przedniego i Brandenburgii. Za główne przyczyny potencjalnej awarii uznano uszkodzenia mechaniczne oraz nieprawidłowe złomowanie statków i barek przewożących substancje chemiczne, nielegalne spuszczenie środków chemicznych do wód lub gleby w sąsiedztwie zbiorników wodnych. Jako skutki wymieniono nagle bezpośrednie zagrożenie dla życia i zdrowia ludności, zakłócenia procesów technologicznych w zakładach pracy (np. w elektrowni Dolna Odra), zniszczenie upraw rolnych, długotrwałe zablokowanie szlaków komunikacyjnych, zamknięcie plaż i miejsc rekreacji, a także zanieczyszczenie wód i brzegów akwenów. Możliwością reagowania było ostrzeżenie ludności i władz gminy, usunięcie zanieczyszczeń z powierzchni wód przez jednostki PSP, a także z brzegów przy wsparciu UM w Szczecinie, Urzędu Żeglugi Śródlądowej, PGW WP RZGW Szczecin, WIOŚ, Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, WIW oraz władz starostwa i gminy. W procedurze reagowania kryzysowego PRK-32 „Działania w obliczu zagrożenia skażeniem chemicznym wód śródlądowych” określono m.in., że celem działań jest kontynuowanie akcji likwidacji skutków skażenia chemicznego, do którego doszło na wodach śródlądowych. Procedura PRK-32 zakładała, że koordynatorami działań byli Wojewoda oraz dyrektorzy Urzędu Żeglugi Śródlądowej i Urzędu Morskiego w Szczecinie⁷², natomiast uczestnikami: Dyrektor Wydziału BiZK, Kierownik i Dyżurny WCZK, Komendant Wojewódzki PSP oraz inne osoby funkcyjne. W procedurze tej określono m.in. następujące przedsięwzięcia: odbiór przez WCZK informacji przekazanej przez Urząd Morski w Szczecinie lub Urząd Żeglugi Śródlądowej o zdarzeniu, w wyniku którego do rzeki Odry lub do akwenów śródlądowych przedostała się określona substancja chemiczna; przekazanie raportu sytuacyjnego służbom dyżurnym RCB, Centrum Zarządzania Kryzysowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, Zespołu Monitorowania Zagrożeń Ministerstwa Infrastruktury i Rolnictwa, kierownikom inspekcji i służb z terenu województwa zachodniopomorskiego, starostom powiatów z regionów mogących znaleźć się w strefie skażenia brzegu rzek i brzegu morskiego; poinformowanie Marszałka Województwa Zachodniopomorskiego o potencjalnym zagrożeniu; zwołanie doraźnego posiedzenia WZZK z udziałem dyrektorów UM w Szczecinie i Urzędu Żeglugi Śródlądowej oraz starostów; rozważenie potrzeby włączenia do działań reagowania kryzysowego sił i środków np. Sił Zbrojnych RP; rozważenie możliwości

⁷² Dalej odpowiednio UZŚ w Szczecinie i UM w Szczecinie.

wystąpienia do Rady Ministrów z wnioskiem o wprowadzenie na określonym terenie stanu klęski żywiołowej; usunięcie odpadów z miejsca zdarzenia lub składowania i utylizacja; bilansowanie podjętych działań w raporcie dobowym adresowanym do RCB.
(akta kontroli str. 2284-2290)

Wojewoda wyjaśnił: *Procedurę PRK-32 Działania w obliczu zagrożenia skażeniem chemicznym wód śródlądowych wdrożono 11 sierpnia 2022 r. po wspólnym posiedzeniu WZZK województw lubuskiego i zachodniopomorskiego. Elementy które wdrożono to: poinformowanie służb w sprawie ustaleń podjętych na WZZK; zwrócenie się do Zachodniopomorskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej o wydzielenie sił i środków do usuwania skutków zdarzenia; monitoring zagrożenia przez WCZK; przekazywanie wyników badań przez WIOŚ; zwrócenie się do organów samorządu terytorialnego o włączenie się do działań; wydawanie komunikatów prasowych.*

(akta kontroli str. 2363, 2366)

W związku z sytuacją kryzysową na rzece Odrze (pojawienie się śniętych ryb w obszarze województwa zachodniopomorskiego) Wojewoda w sierpniu 2022 r., na podstawie art. 25 ustawy ożk, skierował do Ministra Obrony Narodowej pięć wniosków o wydzielenie sił i środków Sił Zbrojnych RP do wsparcia administracji publicznej, w tym wnioskiem z:

- a) 15 sierpnia 2022 r. wystąpiono o wsparcie przez 5 Pułk Inżynieryjny poprzez wydzielenie 1 uniwersalnej maszyny inżynieryjnej UMI wraz z obsługą do odławiania śniętych ryb i pomocy przy ich transportowaniu w celu utylizacji (od 16 sierpnia 2022 r. do odwołania);
- b) 18 sierpnia 2022 r. wystąpiono o wsparcie przez 12 Dywizję Zmechanizowaną przez dowódcę plutonu, 40 żołnierzy, 1 ratownika medycznego, 3 pojazdy c.t. do odławiania śniętych ryb (na okres od 20 do 31 sierpnia 2022 r.);
- c) 22 sierpnia 2022 r. wystąpiono o wsparcie przez 5 Pułk Inżynieryjny poprzez wydzielenie 1 żurawia dużego udźwigu typu HIAB855 na samochodzie z kierowcą i obsługą do napowietrzania wód rzecznych Odry w granicach miasta Szczecin, w tym załadowywanie, rozładowywanie i transport agregatów napowietrzających o wadze do 600 kg (na okres od 23 do 31 sierpnia 2022 r.);
- d) 22 sierpnia 2022 r. wystąpiono o wsparcie przez 14 Zachodniopomorską Brygadę Obrony Terytorialnej poprzez zakwaterowanie i wyżywienie w koszarach ogółem 60 strażaków (na okres od 24 do 31 sierpnia 2022 r.);
- e) 30 sierpnia 2022 r. wystąpiono o odwołanie wydzielonych w terminie od 20 do 31 sierpnia 2022 r. sił i środków.

(akta kontroli str. 437, 460-470)

Wojewoda wyjaśnił, że: *Każdy z wymienionych wniosków (dot. wniosków z 15, 18 i 22 sierpnia 2022 r.) został załatwiony pozytywnie poprzez udzielenie wnioskowanego wsparcia następnego dnia po złożeniu wniosku.*

(akta kontroli str. 1387, 1393-1394)

2.3. Przed 5 sierpnia 2022 r. do ZUW nie wpływały informacje dotyczące złej jakości wody w Odrze.

(akta kontroli str. 502, 505)

Pierwsze posiedzenie WZZK, dotyczące sytuacji na rzece Odrze odbyło się 12 sierpnia 2022 r.

(akta kontroli str. 1376)

Wojewoda wyjaśnił: *W okresie przed dniem 10 sierpnia 2022 r., w związku z informacjami o sytuacji na odcinkach Odry w województwach śląskim, dolnośląskim i lubuskim wiadomym było, że przyczyną katastrofy ekologicznej mają swoje źródło*

w górnym biegu rzeki. Z uwagi na przewidywane pojawienie się skutków katastrofy na odcinku zachodniopomorskim rzeki Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Szczecinie jako służba administracji zespolonej podległa Wojewodzie rozpoczęła stały monitoring rzeki już od dnia 5 sierpnia 2022 r. W tym zakresie prowadzone były intensywne badania stanu wody w rzece Odrze. Badania te nie wykazały nieprawidłowości w zakresie przekroczenia ustalonych progów alarmowych. Nie zaobserwowano również w tym czasie zjawiska śnięcia ryb, ani innych oznak świadczących o zanieczyszczeniu rzeki. W oparciu o powyższe nie stwierdzono w podanym okresie wystąpienia zagrożenia na odcinku rzeki przebiegającym w województwie zachodniopomorskim. Adekwatnie do panującej sytuacji Wojewoda monitorując stale rozwój wydarzeń, nie widział w ówczesnym czasie potrzeby podejmowania działań. (...).

Pierwsze informacje o pojawieniu się śniętych ryb na zachodniopomorskim odcinku Odry, w rejonie m. Krajnik Dolny wpłynęły do WCZK w dniu 11 sierpnia 2022 r. Tego samego dnia Wojewoda oraz Dyrektor Wydziału BiZK wzięli udział we wspólnym posiedzeniu WZZK województw lubuskiego i zachodniopomorskiego, które odbyło się w Gorzowie Wielkopolskim. Celem posiedzenia było zaplanowanie i skoordynowanie działań służb obu województw w kolejnych dniach. W tym samym dniu Wojewoda wystąpił do Zachodniopomorskiego Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej o wykorzystanie sił Ochotniczych Straży Pożarnych przy usuwaniu skutków zdarzenia. Ponadto, Wojewoda zwrócił się także do organów samorządu terytorialnego przyległych do Odry o włączenie się do działań w ramach zadań własnych oraz posiadanych sił i środków. Posiedzenie WZZK nie było zwoływane wcześniej, gdyż do tego czasu na odcinku rzeki w województwie zachodniopomorskim nie występowała sytuacja kryzysowa.

(akta kontroli str. 2362-2663, 2365-2366)

Posiedzenia WZZK, dotyczące sytuacji na rzece Odrze odbyły się w następujących terminach: 12, 13, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 sierpnia 2022 r. oraz 1, 2, 5, 6 września 2022 r. Z żadnego z powyższych 21 posiedzeń WZZK nie sporządzono protokołu, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”. Jedynie przebieg posiedzenia WZZK z 12 sierpnia 2022 r. udokumentowano notatką. 13 (z 21) posiedzeń zostało utrwalonych w formie nagrań video (posiedzenia z 17, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 sierpnia 2022 r. oraz z 1, 2, 5 września 2022 r.). Sytuacja na rzece Odrze, poza posiedzeniami WZZK, była przedmiotem trzech konferencji Wojewody, które odbyły się w dniach 14, 15 i 18 sierpnia 2022 r. Konferencje te również udokumentowano w formie nagrań video.

(akta kontroli str. 1376)

W związku z powyższym nie było możliwe jednoznaczne ustalenie i zweryfikowanie osób uczestniczących w poszczególnych posiedzeniach WZZK. Dyrektor Wydziału BiZK wskazał, że: *Posiedzenia WZZK odbywały się przeważnie w stałym składzie, tj. Wojewoda, Dyrektor Wydziału BiZK, Pierwszy Zastępca Komendanta Wojewódzkiego Policji w Szczecinie, Zastępca Komendanta Wojewódzkiego PSP w Szczecinie, Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Wojewódzki Lekarz Weterynarii, Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, przedstawiciel RZGW w Szczecinie, Dowódca XIV Zachodniopomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej, Komendant Wojewódzki PSR w Szczecinie, Dyrektor Regionalny Ochrony Środowiska w Szczecinie, Przedstawiciel Polskiego Związku Wędkarskiego w Szczecinie, Starostowie (Myśliborski, Gryfiński, Policki, Goleniowski, Kamieński), Prezydenci Miast (Szczecin, Świnoujście), Marszałek Województwa Zachodniopomorskiego, Burmistrzowie i Wójtowie Gmin (Myślibórz, Boleszkowice, Mieszkowice, Cedynia, Chojna, Widuchowa, Gryfino, Kołbaskowo, Police, Nowe Warpno, Goleniów, Stepnica, Wolin, Międzyzdroje).*

(akta kontroli str. 437, 471-472)

Na podstawie nagrań audiowizualnych 13 posiedzeń WZZK ustalono m.in., że w trakcie tych posiedzeń Wojewoda spotykał się z kierownictwem służb i inspekcji z terenu województwa zachodniopomorskiego oraz Starostami Powiatów, Prezydentami, Burmistrzami, Wójtami obszarów położonych wzdłuż rzeki Odry i innymi podmiotami (np. przedstawicielami Spółdzielni Rybackiej Regalica, Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego). Skład uczestników konferencji był tożsamy. Na spotkaniach wymieniano się informacjami na temat panującej sytuacji, otrzymanych wyników badań i prowadzonych obserwacji w terenie oraz potencjalnych zagrożeń. Planowano szczegółowo kolejne działania, uzgadniano ich zakres, wymiar, czas i sposób wykonania. Ich efektem była możliwość skoordynowania działań zaradczych oraz monitorowanie aktualnej sytuacji związanej z zanieczyszczeniem wód rzeki Odry.

(akta kontroli str. 1376)

W sprawie sposobu zapraszania poszczególnych osób na posiedzenia WZZK dotyczące sytuacji na rzece Odrze Wojewoda wyjaśnił, że: *Członkowie WZZK informowani byli o czasie i miejscu spotkania, za pomocą wiadomości sms. Jednocześnie informacja była przesyłana również na wskazane uprzednio adresy poczty elektronicznej. Dodatkowo, w niektórych przypadkach, na zakończenie posiedzenia przewodniczący WZZK informował uczestników o terminie kolejnego posiedzenia, co było następnie potwierdzane poprzez wiadomość sms i pocztą elektroniczną.*

(akta kontroli str. 1387, 1391)

W sprawie wniosków, propozycji działań, poleceń formułowanych w trakcie powyższych 21 posiedzeń WZZK Dyrektor Wydziału BiZK wskazał, że: *W trakcie posiedzeń WZZK Wojewoda wydawał na bieżąco polecenia i rekomendacje w zakresie działań zaradczych, w związku z katastrofą ekologiczną na rzece Odrze. Formułowano również na bieżąco wnioski i propozycje działań w tym zakresie. (...) Zostały one zapisane elektronicznie na nagraniach audiowizualnych z posiedzeń WZZK.*

(akta kontroli str. 437, 472).

Na podstawie notatki z posiedzenia WZZK z 12 sierpnia 2022 r. oraz nagrań audiowizualnych 13 posiedzeń WZZK ustalono m.in., że główne zalecenia wydawane przez Wojewodę podczas posiedzeń WZZK:

- 12 sierpnia 2022 r. dotyczyły przygotowania przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie możliwości wykorzystania sił Ochotniczych Straży Pożarnych przy usuwaniu ewentualnych skutków zdarzenia i wzmocnienia działań terenowych organów administracji samorządowych; skierowania do Ministra Obrony Narodowej wniosku o użycie Sił Zbrojnych RP; skierowania sił i środków z własnych zasobów przez jednostki samorządu terytorialnego celem miejscowego usuwania skutków skażenia; zwołania przez Starostów Powiatowych Zespołów Zarządzania Kryzysowego;
- 17 sierpnia 2022 r. dotyczyły postawienia zapór powierzchniowych na Dąbskiej Strudze i Dąbskim Nurcie;
- 22 sierpnia 2022 r. dotyczyły koordynacji z Wydziałem Zarządzania Kryzysowego i Ochrony Ludności Urzędu Miasta Szczecin rozstawienia napowietrzaczy poprzez system zarządzania kryzysowego (prośba wyartykułowana przez Dyrektora Wydziału BiZK ZUW prowadzącego posiedzenie w imieniu Wojewody);
- 26 sierpnia 2022 r. dotyczyły kontynuowania pomiarów stanu wód Odry i ich składu, oraz utrzymania zakazu korzystania z wód Odry wprowadzonego rozporządzeniem porządkowym Wojewody nr 1/2022 z 12 sierpnia 2022 r.;

- 27 sierpnia 2022 r. dotyczyły dalszych badań metali ciężkich, na obszarze gdzie będą nadal wyciągane śnięte ryby; utrzymywania przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Szczecinie działań prewencyjnych i patrolowania kąpielisk pod kątem przestrzegania zakazu korzystania z wód rzeki Odry; otwarcia Dąbskiej Strugi (choćby w określonych godzinach) z uwagi na to, że część jednostek nie może przepłynąć normalnym przejściem Regalicy z uwagi na niewielką głębokość w tym miejscu i wydania stosownego komunikatu przez Wody Polskie w tej kwestii; zwrócenia uwagi przez Wojewódzką Inspekcję Ochrony Środowiska w Szczecinie na obszar „Małego Dąbia” i Dąbia;
- 28 sierpnia 2022 r. dotyczyły przeprowadzania przez Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie badań bakteriologicznych na południu województwa; badania przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Szczecinie poziomu fitoplanktonu pod kątem zakwitów sinic i dalszego monitorowania czynnych kąpielisk; podjęcia na miejscu zatrucia rzeki Bukowa w Szczecinie czynności dochodzeniowo-śledczych przez Komendę Wojewódzką Policji w Szczecinie, oraz wsparcia w działaniach Wojewódzkiej Inspekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie; współdziałania Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie, Komendy Wojewódzkiej Policji w Szczecinie i Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska;
- 29 sierpnia 2022 r. dotyczyły przejęcia przez samorząd w ramach obowiązków zarządzania kryzysowego utylizacji śniętych ryb; usunięcia przez Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie pomp (poza Pomorzaniem i ul. Bydgoską, oraz Dziewokliczem); przekazania właścicielowi aeratorów (pochodzących spoza zasobów zarządzania kryzysowego ZUW i Państwowej Straży Pożarnej) przez Dyrektora Wydziału BiZK informacji, że nie są one już niezbędne;
- 30 sierpnia 2022 r. dotyczyły wycofania przez Komendę Wojewódzką Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie pomp na ul. Bydgoskiej w Szczecinie;
- 2 września 2022 r. dotyczyły ściągnięcia zapór przez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej w Szczecinie;
- 5 września 2022 r. dotyczyły zniesienia zakazu korzystania z wód rzeki Odry, w zakresie całej Odry od południowych granic województwa zachodniopomorskiego aż do wyspy Wielki Karw i „uwolnienia” Odry z zarządzania kryzysowego.

Żadne z wniosków i propozycji działań sformułowanych podczas posiedzeń WZZK nie miały formy dokumentu.

(akta kontroli str. 1376-1378)

Polecenia wydawane były również podczas konferencji prasowych Wojewody:

- 14 sierpnia 2022 r. Wojewoda polecił pobranie przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną i Inspekcję Ochrony Środowiska wody z Odry z okolic Czelina gdzie znaleziono beczki po silnie toksycznej substancji, oraz przez Inspekcję Weterynaryjną próbek ryb z tej okolicy; wysłanie przez Komendanta Wojewódzkiego Policji w Szczecinie na miejsce ww. zdarzenia grupy dochodzeniowo-śledczej; przygotowywanie i przekazywanie przez inspekcje do Rzecznika Prasowego ZUW raportów (tabela, zestawienia laboratoryjne) wraz z interpretacjami wyników;
- 18 sierpnia 2022 r. Wojewoda polecił codzienne pobieranie przez Stację Sanitarno-Epidemiologiczną próbek wody na kąpieliskach Świnoujście, Dziwnów i Międzyzdroje oraz kierowanie stosownych komunikatów w tym zakresie.

Żadne z wniosków i propozycji działań sformułowanych podczas konferencji Wojewody nie miały formy dokumentu.

(akta kontroli str. 1376-1378)

W sprawie ewentualnego powołania w ZUW dodatkowego zespołu do realizacji zadań wynikających z sytuacji na rzece Odrze, którego zadaniem byłoby koordynowanie

i monitorowanie realizacji przez poszczególne służby, inspekcje i podmioty nałożonych zadań Wojewoda wyjaśnił, że: w ZUW nie powołano dodatkowego Zespołu do realizacji zadań wynikających z sytuacji kryzysowej na rzece Odrze. Funkcje te w wystarczającej mierze wypełniał WZZK, który w czasie kryzysu odbywał posiedzenia praktycznie codziennie. W trakcie posiedzeń WZZK poszczególne służby i podmioty uczestniczące w reagowaniu na zaistniały kryzys zdawały relacje dotyczące bieżącej sytuacji oraz informowały o realizacji nakładanych na nie zadań. Posiedzeniom przewodniczył Wojewoda wydając zadania i rekomendacje poszczególnym służbom. Koordynacją działań poszczególnych służb oraz monitorowaniem realizacji stawianych im zadań zajmował się Dyrektor Wydziału BiZK bezpośrednio oraz za pośrednictwem WCZK. (...).

(akta kontroli str. 1386, 1389-1390)

W sprawie wskazania jakie przesłanki zadecydowały o przyporządkowaniu sytuacji na rzece Odrze do zagrożenia określonego w WPZK jako KZ-4 „Skażenie chemiczne na wodach śródlądowych” Wojewoda wyjaśnił, że: przesłanką kwalifikującą sytuację na Odrze jako Skażenie chemiczne na wodach śródlądowych (KZ-4 w WPZK) były otrzymane informacje od służb, inspekcji i straży z innych województw oraz komunikaty wydawane przez resorty zaangażowane w rozwiązywanie kryzysu. (...) Uruchomiona została procedura PRK-32 Działania w obliczu zagrożenia skażeniem chemicznym na wodach śródlądowych. Ponadto uruchomiono działania opisane w katalogu zagrożeń KZ-4 Skażenie chemiczne na wodach – na wodach śródlądowych w fazie reagowania.

(akta kontroli str. 1386, 1390)

W związku z sytuacją na rzece Odrze:

- a) 5 sierpnia 2022 r. ZUW / WCZK (godz. 11:19) otrzymał do wiadomości polecenie GIOŚ, adresowane do WIOŚ w Szczecinie i WIOŚ w Zielonej Górze, o objęcie sprawy, tj. zanieczyszczenia wód rzeki Odry skutkującej masowym śnięciem ryb, szczególnym nadzorem oraz o podjęcie działań, które doprowadzą do wyjaśnienia przyczyn tego zdarzenia i ustalenia sprawcy ewentualnego zanieczyszczenia wód, o zlecenie CLB poboru prób, a także o podjęcie współpracy i bieżącej wymiany informacji, o przekazanie informacji o zdarzeniach i podjętych działaniach;
- b) 10 sierpnia 2022 r. :
 - do WCZK wpłynęła informacja z WIOŚ w Zielonej Górze (za pośrednictwem WCZK w Gorzowie Wlkp.) o przypadkach masowego śniecia ryb w górnym biegu rzeki Odry (godz. 9:39);
 - WCZK przekazało do Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Szczecinie⁷³, Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii w Szczecinie⁷⁴, WIOŚ, PGW WP Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie⁷⁵, Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Rybackiej w Szczecinie⁷⁶, Okręgu Polskiego Związku Wędkarskiego w Szczecinie⁷⁷ informacje o możliwości wystąpienia zjawiska śniecia ryb w górnym biegu rzeki Odry (godz. 9:41, 10:13, 10:23);
 - zlecono zadania prewencyjne dla Powiatowych Centrów Zarządzania Kryzysowego umiejscowionych wzdłuż biegu Odry (13:22);
 - wydano rekomendację o powstrzymaniu się od korzystania z Odry w celach wędkarskich i rekreacyjnych do czasu ustąpienia zagrożenia;
- c) 11 sierpnia 2022 r. m.in.:

⁷³ Dalej: WSSE.

⁷⁴ Dalej: WIW.

⁷⁵ Dalej: RZGW.

⁷⁶ Dalej: KW PSR.

⁷⁷ Dalej: PZW.

- z MGCO we Frankfurcie nad Odrą oraz z MGCO w Gorzowie wpłynęły informacje o masowym śnięciu ryb na Odrze granicznej (9:25);
 - na nr 112 wpłynęło indywidualne zgłoszenie o pojawieniu się śniętych ryb na odcinku rzeki Odry pomiędzy m. Krajnik Dolny a m. Widuchowa na wysokości m. Ognica (8:40);
 - Wojewoda i Dyrektor Wydziału BiZK ZUW uczestniczyli w posiedzeniu WZZK w Gorzowie Wlkp.;
 - WCZK nadało meldunek do MGCO we Frankfurcie nad Odrą oraz do MGCO w Gorzowie Wlkp. o awarii w województwie zachodniopomorskim (15:44);
 - Wojewoda wystąpił do Komendanta Wojewódzkiego PSP o przygotowanie możliwości wykorzystania sił OSP przy ewentualnym usuwaniu skutków zdarzenia, a także wzmocnienia działań terenowych organów administracji samorządowej;
 - do RCB wysłano odpowiedź na e-mail RCB z 16:20 o wskazanie kiedy i od kogo wpłynęła pierwsza informacja o sytuacji na Odrze oraz komu została przekazana;
- d) 12 sierpnia 2022 r. m.in.:
- do WCZK: wpłynęło zapytanie z RCB czy będzie wniosek o alert RCB (9:21); z UM Szczecin wpłynęła informacja o odbyciu doraźnego posiedzenia MZZK dotyczącego określenia możliwości przeciwdziałania napływowi fali śniętych ryb z górnych odcinków rzeki Odryna teren akwenów Miasta Szczecin(13:53); z WIOŚ wpłynęły aktualne wyniki z badania próbek wody rzeki Odry pobranych 11 sierpnia 2022 r. (15:11); z KW PSP wpłynęła informacja o prowadzonych działaniach (15:13); z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego wpłynęła uchwała Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego w sprawie całkowitego zakazu połowu ryb w obwodach rybackich rzeki Odry i Jeziora Portowego w województwie zachodniopomorskim (15:30); z KWP wpłynęła informacja o działaniach Policji Zachodniopomorskiej związanych z reakcją na ujawnione przypadki padłych ryb w rzece Odrze (15:37); od PPIS w Szczecinie wpłynęły decyzje o zakazie kąpieli w kąpielisku Dąbie oraz w kąpielisku Dziewoklicz; od PPIS w Goleniowie wpłynęły decyzje o zakazie kąpieli w kąpielisku w Stepnicy nad Zalewem Szczecińskim, kąpielisku w Lubczynie, w MOWDK 2 w Czarnocinie, w kąpielisku w Trzebieży; od PGIS w Szczecinie wpłynęło pismo rekomendujące wstrzymanie małego ruchu turystycznego na terenie Portu Morskiego Szczecin-Świnoujście oraz wód dorzecza Odry;
 - w ZUW: odbyło się pierwsze posiedzenie WZZK (e-mail z linkiem do wideokonferencji wysłano 11 sierpnia 2022 r. o godz. 17:16); Wojewoda wydał rozporządzenie porządkowe nr 1/2022 w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód Odry; analizowano otrzymane informacje i przygotowano pierwszy raport sytuacyjny;
 - podjęto działania celem umieszczenia zapory pławnej w biegu rzeki Odry celem zgromadzenia śniętych ryb;
 - z ZUW: do RCB wysłano wniosek o nadanie alertu RCB do wszystkich odbiorców w powiatach nadodrzańskich (UWAGA! Zanieczyszczona woda w Odrze i zbiornikach, przez które przepływa. Nie wchodzić do wody, i nie korzystać z niej. Nie jeść i nie łów ryb. Śledź komunikaty); upubliczniono informację o wydaniu przez Wojewodę rozporządzenia porządkowego; wystąpiono do jednostek samorządu terytorialnego o skierowanie sił i środków z własnych zasobów celem miejscowego usuwania skutków skażenia; wnioskowano do starostów o pilne zwołanie PZZK; wystąpiono do WIOŚ, WSKR PSP, KWP, WSSE, RZGW, PCZK w Myśliborzu, PCZK w Policach, powiatu goleniowskiego, Miasta Szczecin, Miasta Świnoujście o codzienne raportowanie do WCZK przebiegu działań (14:45);
- e) w kolejnych dniach m.in.:

- wpływały: stałe, w większości podmiotów codzienne, informacje z KW PSP (aktualne informacje dotyczące działań na rzece Odrze – po raz ostatni 14 września 2022 r.); stałe informacje z Centrum Operacyjnego Policji (raporty dzienne o podjętych działaniach przez Policję Zachodniopomorską – po raz ostatni 2 października 2022 r.); stałe informacje z WIOŚ (o podjętych działaniach i wyniki badań pobranych próbek wody – po raz ostatni 5 października 2022 r.); stałe informacje z WIW (wyniki badań padłych ryb – po raz ostatni 20 września 2022 r.); stałe informacje z WSSE (meldunki z działań Inspekcji Sanitarno-Epidemiologicznej – po raz ostatni 30 września 2022 r.); informacje z RZGW (w tym komunikaty nawigacyjne – po raz ostatni 5 października 2022 r.); stałe informacje z PCZK w Goleniowie (raport o podjętych działaniach – po raz ostatni 6 września 2022 r.); stałe informacje z MZZK w Świnoujściu (brak padłych zwierząt i śniętych ryb oraz skażeń samej wody – po raz ostatni 2 września 2022 r.); sporadyczna korespondencja z powiatu gryfińskiego, z Gminy Gryfino, z Gminy Kołbaskowo oraz z Miasta Szczecin z prośbami o przekazanie niezbędnego sprzętu i wyposażenia, uzgodnień co do podejmowanych działań; sporadyczne informacje z PCZK w Policach (dotyczące sytuacji na rzece Odrze poniżej Miasta Szczecin); jednorazowa informacja z PCZK w Myśliborzu (informacja o działaniach Powiatowego Lekarza Weterynarii); - z powyższego wynika, że stałe raporty o przebiegu podejmowanych działań nie były składane przez powiat myśliborski, powiat policki i Miasto Szczecin;
- 13 sierpnia 2022 r. m.in.: w m. Widuchowa odbyła się odprawa poprzedzająca operację usuwania śniętych ryb z nurtu rzeki Odra (z udziałem Prezesa Rady Ministrów, Wojewody, przedstawicieli inspekcji i służb); w RSO nadano komunikat dotyczący zakazu bezpośredniego kontaktu z wodami Odry, w tym Zalewu Szczecińskiego, Odry Wschodniej, Odry Zachodniej poniżej Widuchowej wraz z łączącymi kanałami;
- w ZUW odbyło się 20 posiedzeń WZZK (ostatnie 6 września 2022 r.); analizowano otrzymywane informacje i przygotowywano raporty sytuacyjne (ostatni 3 października 2022 r.);
- Wojewoda zorganizował trzy konferencje, na których przedstawiał sytuację związaną z kryzysem na rzece Odrze oraz uczestniczył w wideokonferencjach organizowanych przez MSWiA⁷⁸ (po raz ostatni 6 września 2022 r.);
- wydano kolejne rozporządzenia porządkowe;
- od 13 sierpnia do 5 września 2022 r. na rzece Odrze, w różnej liczbie i w różnej lokalizacji, roztawiane były zapory;
- od 21 sierpnia do 31 sierpnia 2022 r. na rzece Odrze roztawione były pompy i urządzenia napowietrzające – obniżone wartości tlenu dane WIOŚ zaczęły wskazywać od 15 sierpnia 2022 r.;
- ZUW przekazywał do RCB, służb zarządzania kryzysowego w MSWiA, Ministerstwie Infrastruktury, Ministerstwie Klimatu i Środowiska, inspekcji i służb województwa zachodniopomorskiego raporty sytuacyjne (po raz ostatni 3 października 2022 r.).

Pomimo otrzymania 5 sierpnia 2022 r. pisma GIOŚ, skierowanego m.in. do WIOŚ w Szczecinie, to pierwsze polecenia, zadania i rekomendacje do innych podmiotów Wojewoda przekazał 10 sierpnia 2022 r.

Natomiast pierwszą wiadomość do RCB wysłano dopiero 11 sierpnia 2022 r. Była to odpowiedź na e-mail z RCB z godz. 16:20, z prośbą o wskazanie kiedy i od kogo wpłynęła pierwsza informacja o sytuacji na Odrze oraz komu została przekazana. Do tego czasu do RCB nie przekazano żadnej informacji dotyczącej sytuacji na rzece Odrze, pomimo otrzymania w tym dniu o godz. 8:40 na numer alarmowy 112

⁷⁸ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.

informacji o pojawieniu się śniętych ryb na odcinku rzeki Odry pomiędzy m. Krajnik Dolny a m. Widuchowa na wysokości m. Ognica, a także o godz. 9:25 informacji z MGCO we Frankfurcie nad Odrą oraz z MGCO / WCZK w Gorzowie Wlkp. o masowym śnięciu ryb na Odrze granicznej, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 1385, 1557-1571, 2329-2352, 2364, 2368)

Wojewoda wyjaśnił: *Pierwsza informacja dotycząca działań podjętych przez WIOŚ w Szczecinie, w wyniku pisma GIOŚ z 5 sierpnia 2022 r., wpłynęła do ZUW 9 sierpnia 2022 r. Informacja dotyczyła wyników badań próbek wody pobranych w dniu 5 sierpnia 2022 r. w czterech punktach: Widuchowa, Radziszewo, Mescherin, Baza Urzędu Morskiego w Szczecinie. Wyniki badań pochodziły z Centralnego Laboratorium Badawczego Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Szczecinie, a WIOŚ w Szczecinie po ich otrzymaniu niezwłocznie przekazał je Wojewodzie Zachodniopomorskiemu za pomocą poczty elektronicznej na adres e-mailowy: ir@szczecin.uw.gov.pl. W kolejnych dniach w ramach raportowania o sytuacji na rzece Odrze, na terenie województwa zachodniopomorskiego wyniki jakościowe wód oraz informacje o podejmowanych przez WIOŚ w Szczecinie działaniach były przekazywane na adresy e-mail: mruzynski@szczecin.uw.gov.pl i wczk@szczecin.uw.gov.pl. (...).*

(akta kontroli str. 2363, 2367)

W trakcie konferencji zorganizowanej 14 sierpnia 2022 r. celem podjęcia skoordynowanych działań zaradczych dot. pojawienia się śniętych ryb na odcinku rzeki Odry przebiegającym przez województwo zachodniopomorskie, Wojewoda polecił inspekcjom przygotowywanie i przekazywanie do Rzecznika Prasowego ZUW raportów w formie tabel i zestawień laboratoryjnych wraz z interpretacjami wyników badań próbek wody i śniętych ryb. Jak wynika z raportów sytuacyjnych WCZK sporządzanych za okres 12 sierpnia – 3 października 2022 r. oraz częściowo utrwalonych przez ZUW posiedzeń WZZK i konferencji Wojewody (posiedzenie WZZK z 12 sierpnia 2022 r. – notatka; posiedzenia WZZK: 17, 22, 24-31 sierpnia 2022 r., 1-2 września, 5 września 2022 r. – nagrania video; konferencje z 14, 15 i 18 sierpnia 2022 r. – nagrania video) dot. sytuacji kryzysowej na wodach rzeki Odry w miesiącach letnich 2022 r., wspomniane wyniki wraz z ich interpretacją były przekazywane do wiadomości Wojewody. Według otrzymany przez Wojewodę informacji w zbadanych próbkach m.in. nie zostały przekroczone wartości rtęci oraz najwyższych dopuszczalnych norm metali ciężkich. W informacjach tych wskazywano również, że na podstawie przeprowadzonych badań nie było możliwe ustalenie głównej przyczyny śnięcia ryb. Potwierdzono jedynie niekorzystne warunki środowiskowe w postaci okresowej obniżonej zawartości tlenu w wodach monitorowanego obszaru. W rezultacie uruchomiono przez system zarządzania kryzysowego rozstawienie pomp i sprzętu napowietrzającego w miejscach wskazanych przez Wojewodę.

(akta kontroli str. 1572-2281)

W trybie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK zwrócono się o informacje / dokumenty do 59 jednostek niekontrolowanych w zakresie współpracy Wojewody, w związku z zagrożeniem związanym z jakością wód rzeki Odry, do którego doszło w miesiącach letnich 2022 r., z organami administracji rządowej w województwie, samorządowej (na terytorium, których przepływa Odra lub jej dopływy) oraz innymi podmiotami. Z informacji nadesłanych przez organy wykonawcze gmin, wynikało, iż Wojewoda (lub podległe i nadzorowane przez niego jednostki) przekazywał informacje w miesiącach letnich 2022 r. o sytuacji potencjalnego lub występującego zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry. Jak wskazali władarze miast, WCZK drogą mailową wysłało 10 sierpnia 2022 r. informację, iż na terenie województwa lubuskiego w rzece

Odrze ujawniono przypadki przepływu śniętych ryb, i istnieje wysokie prawdopodobieństwo, że zagrożenie dotrze wkrótce na teren województwa zachodniopomorskiego. W związku z powyższym skierowano prośbę o: przekazanie informacji do gminnych organów zarządzania kryzysowego; monitorowanie stanu wód rzeki Odry i natychmiastowe informowanie WCZK o stwierdzonych przypadkach śnięcia ryb lub innych niepokojących zjawiskach; nawiązanie współpracy z powiatowymi organami odpowiadającymi za ochronę środowiska, weterynarię, rybołówstwo; rekomendowanie mieszkańcom ograniczenia aktywności związanej z wędkarstwem, żeglarstwem, kąpielami itp.

Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie⁷⁹ 12 sierpnia 2022 r. powiadomiła pisemnie właściwych komendantów miejskich i powiatowych Policji o zdarzeniu na Odrze i poczynionych ustaleniach. Współpraca ze służbami Wojewody (WCZK), jak wskazał Komendant KWP, miała charakter ciągły i polegała na bieżącej wymianie informacji, planowanych kierunkach działań, konsultowaniu i koordynacji podejmowanych przedsięwzięć. Z perspektywy zadań realizowanych przez podległe Komendantowi KWP jednostki Policji, współpraca z komórkami ZUW, organami samorządu terytorialnego, a także właściwymi służbami i inspekcjami przebiegała bez zakłóceń, a ich reakcje były niezwłoczne i adekwatne do występujących zagrożeń. Podległe KWP jednostki Policji pozytywnie oceniły działania podejmowane w miesiącach letnich 2022 r. w związku z sytuacją na Odrze i współpracę pomiędzy różnymi podmiotami zaangażowanymi w ten proces.

Według wskazania Komendanta Wojewódzkiego PSP współpraca z Wojewodą i pozostałymi służbami / podmiotami realizującymi zadania w związku ze skażeniem Odry, miała charakter bieżący i bezpośredni polegający na wspólnej wymianie informacji oraz koordynacji kolejnych działań. Jednostki powiatowe i miejskie PSP oceniły działania podjęte w ramach systemu ratowniczo-gaśniczego pozytywnie, a wymianę informacji między podmiotami zaangażowanymi w ograniczenie skutków skażenia rzeki jako dobrą⁸⁰.

Do zaangażowanych w działania jednostek OSP informacje na temat śniętych ryb w Odrze docierały z różnych źródeł (media, prasa, wędkarze, urzędy gmin, sztaby zarządzania kryzysowego, Komendy Miejskie / Powiatowe PSP). Udzielający informacji na ogół pozytywnie oceniali współpracę pomiędzy organami na szczeblu lokalnym, tym niemniej wśród barier w prowadzeniu akcji wskazywano m.in. brak odpowiedniego wyposażenia jednostek Straży Pożarnej mających w swoim rejonie rzekę Odrę⁸¹.

Zachodniopomorski Wojewódzki Lekarz Weterynarii⁸² podał, iż w jego ocenie Wojewoda, jak i podległe mu służby zrobiły wszystko co możliwe, aby zminimalizować negatywne skutki kryzysu. Jak wskazał, współpraca między służbami administracji rządowej, samorządowej, uczelni oraz związków takich jak Polski Związek Wędkarski, miała charakter bieżący i przyniosła pozytywne rezultaty.

Powiatowi Lekarze Weterynarii działali na polecenia, zalecenia i rekomendacje ZWLW oraz Głównego Lekarza Weterynarii w pionowej strukturze organizacyjnej inspekcji weterynaryjnej. W mniejszym lub większym stopniu Powiatowe Inspektoraty Weterynarii⁸³ współpracowały na bieżąco ze służbami lub organami z terenu powiatu

⁷⁹ Dalej: KWP. Informacji udzielił Komendant KWP.

⁸⁰ Jedynie Komendant Powiatowy PSP w Policach wskazał na potrzebę większego zaangażowania służb Gminy Kolbaskowo w prowadzone działania. A Zastępca Komendanta Powiatowego PSP w Goleniowie wskazał, iż realizowane przez jednostkę działania polegały na wsparciu Komendy Miejskiej PSP w Szczecinie, na terenie powiatu goleniowskiego nie były prowadzone żadne działania w związku z zaistniałym zdarzeniem, tym samym nie podjęto się oceny działań podejmowanych w miesiącach letnich 2022 r. w ramach systemu krajowego (z uwzględnieniem tych realizowanych na obszarze województwa) i współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w ten proces.

⁸¹ Prezes OSP w Mieszkowicach.

⁸² Dalej: ZWLW.

⁸³ Dalej: PIW.

lub województwa, oceniając podejmowane działania jako sprawne i skuteczne. Wypowiadając się na temat barier jakie wystąpiły w sprawnej identyfikacji przyczyn, skali oraz skutków kryzysu ekologicznego Odry w 2022 r. oraz podejmowania dalszych działań zmierzających do ograniczenia negatywnego wpływu zanieczyszczenia tej rzeki na środowisko, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Gryfinie wskazał, iż: „Największymi barierami były ograniczone zasoby ludzkie w IW PIW Gryfino do pobierania prób, brak bieżących, również brak wiarygodnych (np. rzekome zatrucie rtęcią) informacji z badań prowadzonych w innych jednostkach, np. uczelnie wyższe związane z akwakulturą (pracownie chorób zakaźnych ryb, toksykologii, anomatopatologii, zakłady szeroko pojętej hydrologii). Nie posiadaliśmy żadnej wiedzy na temat działań Wód Polskich, których badania powinny posiadać wartości priorytetowe, zapobiegające dublowaniu kierunków badań w różnych jednostkach badawczo laboratoryjnych.”.

Zachodniopomorski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie oraz podległe mu jednostki podejmowały działania zarówno na polecenie Głównego Inspektora Sanitarnego, jak i Wojewody. Wojewódzki Inspektor pozostawał w ciągłym kontakcie z powiatowymi inspektorami sanitarnymi województwa zachodniopomorskiego, w szczególności z powiatów nadodrzańskich lub położonych nad Zalewem Szczecińskim. Koordynował ich pracę w związku z akcją i przekazywał uzyskane informacje na temat zaistniałego kryzysu. Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Szczecinie współpracował z organami administracji rządowej głównie w ramach spotkań WZZK organizowanych przez Wojewodę począwszy od 12 sierpnia 2022 r. Jak podał: „na tle zaistniałego kryzysu na rz. Odrze ZPWIS rozważyła uruchomienie inicjatywy mającej na celu modyfikację przepisów prawa regulujących sprawowanie nadzoru nad jakością wody, m.in. w kąpieliskach, w taki sposób aby możliwe było dokonywanie oceny jakości wody z wykorzystaniem tzw. „szybkich testów”. Powyższe znacznie usprawniłoby działania nadzorcze Inspekcji Sanitarnej w tym zakresie. Obowiązujące przepisy nie dopuszczają wykorzystania tzw. „szybkich testów” do oceny jakości wody w kąpieliskach.”. Powiatowi Inspektorzy Sanitarni, którzy podjęli się oceny współpracy z organami administracji samorządowej, rządowej czy innymi podmiotami, uznali ją za udaną, a jej efekty za zadowalające.

Jak podał Komendant Wojewódzkiej Państwowej Straży Rybackiej⁸⁴, Komenda Wojewódzka PSR nie współdziałała w tym czasie z innymi służbami Wojewody oraz samorządami a jedynie ograniczyła się do przekazywania informacji wynikających z zakresu swojego działania do WCZK.

Prezes Zarządu Zachodniopomorskiego Związku Kajakowego⁸⁵ podał, iż informacje na temat zagrożenia związanego z jakością wód rzeki Odry dotarły do Zachodniopomorskiego Związku za pośrednictwem mediów. W związku z zaistniałą sytuacją, ZZK poinformował kluby o całkowitym zakazie przeprowadzania treningów na rzece Odrze i jej dopływach. Prezes ZZK zwrócił uwagę, iż w jego opinii częsta i dokładna kontrola oraz wyższe opłaty za zrzut nieczystości do rzek, znacznie poprawiłyby jakość wody w rzekach.

Dla PZW pierwszym (nieoficjalnym) źródłem informacji były doniesienia medialne (telewizja, internet, prasa), a z większą uwagą sytuacja na Odrze była obserwowana od 5 sierpnia 2022 r. po ukazaniu się komunikatu o śnięciu ryb na stronie internetowej Okręgu PZW we Wrocławiu. Udzielający informacji, pozytywnie ocenił współpracę i koordynację wszelkich działań prowadzonych przez Wojewodę w zakresie usuwania skutków katastrofy ekologicznej na rzece Odrze.

(akta kontroli str. 1572-2281)

⁸⁴ Dalej: PSR.

⁸⁵ Dalej: ZZK.

Pismem z 17 sierpnia 2022 r. (DIŚ-II.440.65.2022.KN) Sekretarz Stanu w Ministerstwie Klimatu i Środowiska wystąpił do Wojewody o pozyskanie od Starostów i Prezydentów miast na prawach powiatu informacji o zakładach, które posiadają określone w pozwoleniach zintegrowanych warunki odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych.

(akta kontroli str. 1387)

Odpowiadając na powyższe, Dyrektor Wydziału Infrastruktury, Rolnictwa i Rozwoju Regionalnego ZUW⁸⁶, w piśmie z 19 sierpnia 2022 r. (IR-2.7015.8.2022.UG), skierowanym do Ministerstwa Klimatu i Środowiska, wskazała, że pozwolenia zintegrowane wydawały trzy starostwa powiatowe i Miasto Szczecin, ale jedynie Starostwo Stargardzkie wydało dwa pozwolenia określające warunki odprowadzania ścieków do wód powierzchniowych (z Miasta Szczecin brak danych). W załączniku do przedmiotowego pisma wskazano dwa zakłady z powiatu stargardzkiego, dla których jako odbiornik ścieków wskazano odpowiednio Inę Małą oraz Strugę Rzeplińską (jako odbiornik pośredni – odbiornikiem bezpośrednim jest rów melioracyjny). Dla żadnego ze wskazanych zakładów odbiornikiem ścieków nie była rzeka Odra.

(akta kontroli str. 1387, 1392-1393, 1455)

W sprawie potrzeb zgłaszanych przez inne jednostki / podmioty w zakresie sprzętu i wyposażenia niezbędnego do skutecznego działania w sytuacji kryzysowej, która wystąpiła na rzece Odrze Wojewoda wyjaśnił, że: *Potrzeby (...) zgłaszane były telefonicznie. (...) Udzielano niezwłocznie wsparcia sprzętowego dla:*

- a) 14 Zachodniopomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej 24 sierpnia 2022 r. wydano: 100 szt. półmasek twarzowych AIVA 40; 100 szt. filtrów P3 RD40; 100 szt. kombinezonów ochronnych kat. III (w tym 50 szt. w rozmiarze L i 50 szt. w rozmiarze XL); 100 par rękawic roboczych powlekanych PCV Ogrifox OX-PVC40;
- b) Komendy Miejskiej PSP w Szczecinie w okresie od 17 do 24 sierpnia 2022 r. wydano: 50 par rękawic ochronnych powlekanych PCV Reis RPCV40; 100 par rękawic roboczych powlekanych PCV Ogrifox OX-PVC40; 2 szt. agregatu prądotwórczego; 5 szt. motopompy; 16 szt. woderów standard; 14 szt. spodniobutów standard;
- c) Komendy Powiatowej PSP w Gryfinie w okresie od 12 do 24 sierpnia 2022 r. wydano: 400 szt. półmasek twarzowych AIVA 40; 400 szt. filtrów P3 RD40; 71 par rękawic ochronnych PCV; 150 szt. worków; 2 szt. podbieraków; 20 szt. gabli; 220 par rękawic ochronnych powlekanych PCV Reis RPCV40;
- d) Komendy Wojewódzkiej PSP w Szczecinie 22 sierpnia 2022 r. wydano 300 par rękawic roboczych powlekanych PCV Ogrifox OX-PVC40;
- e) Polskiego Związku Wędkarskiego Okręg Szczecin 17 sierpnia 2022 r. wydano 30 par rękawic ochronnych powlekanych PCV Reis RPCV40;
- f) Komendy Powiatowej PSP w Policach 20 i 24 sierpnia 2022 r. wydano 2 szt. motopompy;
- g) Ochotniczej Straży Pożarnej w Widuchowej 12 i 15 sierpnia 2022 r. wydano: 5 000 szt. worków; 28 szt. łózek; 28 szt. poduszek;
- h) Urzędu Miasta Szczecin 20 i 22 sierpnia 2022 r. wydano 18 szt. plandek.

(akta kontroli str. 1387, 1394-1395)

Odnosząc się do kwestii tego jakie elementy systemu zarządzania kryzysowego były niewystarczające lub nie były właściwie zidentyfikowane i zaprogramowane dla sprawnego zarządzania sytuacją kryzysową, która w 2022 r. wystąpiła na rzece Odrze, Wojewoda wyjaśnił: *w mojej opinii system zarządzania kryzysowego na*

⁸⁶ Działając z upoważnienia Wojewody.

obszarze województwa zachodniopomorskiego zadziałał bez zarzutów. Współpraca pomiędzy służbami i instytucjami zaangażowanymi w działania związane z ograniczaniem skutków kryzysu ekologicznego na rzece Odrze, a także wymiana informacji pomiędzy nimi na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym przebiegała wzorowo.

(akta kontroli str. 2295, 2299)

2.4. W związku z zaistniałą sytuacją kryzysową dotyczącą jakości wód rzeki Odry Prezes Rady Ministrów nie wydawał Wojewodzie pisemnych wytycznych i poleceń, o których mowa w art. 8 ust. 1 ustawy z 2 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie⁸⁷, a także poleceń, o których mowa w art. 7a ustawy ozk. Ewentualne wytyczne i polecenia w tym zakresie były formułowane werbalnie – ich treść nie została spisana w żadnym dokumencie.

(akta kontroli str. 477, 479-480, 2312-2315, 2353-2355)

2.5. Działając na podstawie art. 60 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie, Wojewoda wydawał następujące rozporządzenia porządkowe niezbędne do ochrony życia lub mienia w związku z zaistniałą sytuacją kryzysową dotyczącą jakości wód rzeki Odry:

- nr 1/2022 z dnia 12 sierpnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód rzeki Odry⁸⁸,
- nr 2/2022 z dnia 12 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie porządkowe nr 1/2022 Wojewody z dnia 12 sierpnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód rzeki Odry⁸⁹,
- nr 3/2022 z dnia 18 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie porządkowe nr 1/2022 Wojewody z dnia 12 sierpnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód rzeki Odry⁹⁰,
- nr 4/2022 z dnia 25 sierpnia 2022 r. zmieniające rozporządzenie porządkowe nr 1/2022 Wojewody z dnia 12 sierpnia 2022 r. w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód rzeki Odry⁹¹,
- nr 5/2022 z dnia 5 września 2022 r. uchylające rozporządzenie porządkowe nr 1/2022 w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód rzeki Odry.

Ww. rozporządzenia były wydawane bez zbędnej zwłoki. Jak wyjaśnił Wojewoda: *Wszystkie wydane (...) rozporządzenia porządkowe związane z sytuacją na rzece Odrze były niezwłocznie przekazywane, początkowo bezpośrednio do Prezesa Rady Ministrów (rozporządzenia nr 1 i 2/2022 12 sierpnia 2022 r.), następnie do Prezesa Rady Ministrów za pośrednictwem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji (rozporządzenia nr: 3/2022 – 18 sierpnia, 4/2022 – 25 sierpnia i 5/2022 – 5 września 2022 r.), a także do marszałka województwa, starostów, prezydentów miast, burmistrzów i wójtów, na terenie których rozporządzenia miały być stosowane (w odrębnej korespondencji, w tych samych dniach). Wykonanie przepisów rozporządzeń odpowiedni przedstawiciele służb i instytucji raportowali mi w trakcie codziennych posiedzeń WZZK. Treść rozporządzeń była konsultowana z RZGW w Szczecinie. Pod względem merytorycznym omawiano je ze środowiskami rybackimi i służbami porządkowymi.*

(akta kontroli str. 477, 480-481, 483-501, 2312, 2315-2316)

⁸⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 190.; dalej: ustawa o wojewodzie.

⁸⁸ Zakaz dotyczył Zalewu Szczecińskiego, Odry Wschodniej i Zachodniej poniżej Widuchowej wraz z łączącymi kanałami na okres do 18 sierpnia 2022 r.

⁸⁹ Rozszerzono o wszystkie zbiorniki wodne przez które przepływa Odra.

⁹⁰ Zakaz przedłużono do 25 sierpnia 2022 r.

⁹¹ Zakaz dotyczył rzeki Odry, w tym Odry Wschodniej i Odry Zachodniej wraz z łączącymi kanałami oraz w wodami Jeziora Dąbie i wszystkimi innymi zbiornikami wodnymi przez które Odra przepływa, na odcinku od południowej granicy województwa zachodniopomorskiego (...) do wysokości północnego brzegu wyspy Wielki Kanw; zakaz wprowadzono do odwołania.

2.6. Wojewoda nie formułował na piśmie poleceń, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o wojewodzie. Polecenia w tym zakresie, w tym polecenia opisane w pkt 2.3. niniejszego wystąpienia pokontrolnego, były formułowane werbalnie – ich treść nie została spisana w żadnym dokumencie.

(akta kontroli str. 477, 481, 2312, 2316)

II Wicewojewoda Zachodniopomorski wyjaśnił, że: *wszystkie polecenia Wojewody obowiązujące organy administracji rządowej działające w województwie oraz organy samorządu terytorialnego wydawane były jedynie w formie werbalnej w trakcie posiedzeń WZZK przeprowadzanych w formie wideokonferencji. Polecenia te nie były dodatkowo przekazywane powyższym podmiotom na piśmie. Posiedzenia WZZK były nagrywane celem dokumentacji treści. Polecenia Wojewody dotyczyły m.in. monitorowania stanu jakości wody w rzece Odrze (WIOŚ), w ujęciach wody pitnej (WSSE), badania martwych ryb i skorupiaków wyłowionych z Odry (WIW), zbierania śniętych ryb i skorupiaków z Odry (PSP, WOT, PZW, PSR, jednostki samorządu terytorialnego), egzekwowania postanowień rozporządzeń porządkowych Wojewody w sprawie wprowadzenia zakazu korzystania z wód Odry (Policja, jednostki samorządu terytorialnego).*

(akta kontroli str. 477, 481)

2.7. W sprawie podjęcia działań zmierzających do przygotowania wniosku do Rady Ministrów dotyczącego wprowadzenia stanu klęski żywiołowej Wojewoda wyjaśnił, że: *dysponował wystarczającymi siłami i środkami administracji zespolonej i niezespolonej, a także wsparciem Sił Zbrojnych RP. Nie było zatem konieczności przygotowania takiego wniosku.*

(akta kontroli str. 2295, 2298)

2.8. Zgodnie z pkt 5. Planu Awaryjnego dla Odry ocena awarii, w przypadkach w których przekroczone zostały progi alarmowe⁹², opiera się na dokumentacji oraz ocenie sporządzonej przez odpowiednie Międzynarodowe Główne Centrale Ostrzegawcze.⁹³ Awarie nieprzekraczające progów alarmowych są oceniane i dokumentowane przez właściwe MGCO⁹⁴, natomiast Grupa Robocza G3⁹⁵ prowadzi ewidencję tych zdarzeń zawierającą dane dotyczące cieku i określenie sprawcy.

(akta kontroli str. 1507, 1520)

Wojewoda wyjaśnił, że *Od momentu otrzymania (...) 10 sierpnia 2022 r. informacji z WCZK Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego na temat niepokojących zjawisk śnięcia ryb w górnym biegu Odry oraz od rozpoczęcia intensywnego monitoringu stanu wody w rzece Odrze wykonywanego przez WIOŚ na odcinku od południowej granicy województwa zachodniopomorskiego do ujścia Odry wiadomym było, że potencjalna awaria lub inne zdarzenie miało miejsce na południu Polski. Województwo zachodniopomorskie, z racji położenia, odczuło dotkliwie skutki katastrofy ekologicznej (...) W tej sytuacji ocena awarii na Odrze oraz wskazanie sprawcy awarii przez WCZK w Szczecinie było niemożliwe. Z uwagi na przewidywane pojawienie się skutków katastrofy w województwie zachodniopomorskim, WIOŚ, jako służba zespolona podlegała Wojewodzie, rozpoczął od dnia 5 sierpnia 2022 r. intensywne badania stanu wody w Odrze. Badania te nie wykazały innych nieprawidłowości od podwyższonego poziomu tlenu i zasolenia i nie odbiegały od wyników badań w innych województwach. Nie wykryto przekroczeń progów alarmowych zdefiniowanych w załączniku nr 4 „Instrukcja do oceny zaszeregowania awaryjnego zanieczyszczenia*

⁹² Zdefiniowane w załączniku nr 4 „Instrukcja do oceny zaszeregowania awaryjnego zanieczyszczenia wód” do Międzynarodowego Planu dla Odry.

⁹³ Dalej: MGCO.

⁹⁴ Zgodnie z pkt 2.4.5. Międzynarodowego Planu dla Odry właściwą MGCO dla województwa zachodniopomorskiego było WCZK.

⁹⁵ W działalności Grupy Roboczej G3 uczestniczył przedstawiciel WCZK w Szczecinie.

wód” do Międzynarodowego Planu dla Odry, tym samym nie potwierdzono wystąpienia awarii w rozumieniu definicji podanej w pkt 1.2. MPOA (wg definicji awarie to szkody na instalacjach technicznych, infrastrukturze komunalnej (np. oczyszczalnia ścieków), magazynach, rurociągach, pojazdach lub statkach powstałe w wyniku uszkodzenia lub wypadku, które powodują przedostanie się substancji zanieczyszczających zagrażających jakości wody bezpośrednio lub za pośrednictwem dopływu do wód podziemnych lub powierzchniowych). Niemniej jednak z uwagi na rozmiar katastrofy oraz skalę wywołanej nią sytuacji kryzysowej zdecydowano się na zastosowanie MPOA do ówczesnej sytuacji. Z uwagi na fakt, że skutki katastrofy objęły swym zasięgiem więcej niż jedno województwo, ocenę i badanie przyczyn pozostawiono Zespołowi do spraw sytuacji powstałej na rzece Odrze, który na zamówienie Ministra Klimatu i Środowiska sporządził „Wstępny Raport Zespołu ds. Sytuacji na Rzece Odrze”. Podczas 29 Narady Grupy Roboczej (G3) „Zanieczyszczenia awaryjne”, która odbyła się w dniu 12 października 2022 r. w Słubicach, ustalono, że raporty zarówno polskich, jak i niemieckich ekspertów są wystarczające, nie ma zatem konieczności tworzenia odrębnych raportów i ocen awarii przez poszczególne MGCO.

(akta kontroli str. 1395-1396, 1551-1552)

W badanym okresie WCZK w Szczecinie nie zlecało analiz laboratoryjnych, o których mowa w pkt 2.1. trzecia kropka tiret trzecie Międzynarodowego Planu dla Odry. W sierpniu i we wrześniu 2022 r. przekazywano wyniki badań laboratoryjnych sporządzonych przez WIOŚ do Centrum Operacyjnego Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Szczecinie⁹⁶, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz do rzeczownika Wojewody. Analizy przeprowadzono w związku z potencjalnym skażeniem rz. Odry, celem ustalenia przyczyn masowego śnięcia ryb.

(akta kontroli str. 1395, 1474, 1553)

Wojewoda wyjaśnił, że WIOŚ prowadził badania laboratoryjne stanu wody w Odrze od 5 sierpnia 2022 r. Ponadto badania jakości wody w ujęciach i kąpieliskach prowadziła WSSE. (...) WIW prowadził badania laboratoryjne próbek pobranych z martwych ryb i skorupiaków. Analizy te były zlecane przez Wojewodę (...) podczas posiedzeń WZZK. (...) nie było potrzeby, aby WCZK, jako MGCO, powiełało polecenia Wojewody i wydawało odrębne zlecenia analiz laboratoryjnych. Powodem zlecenia badań przez Wojewodę (...) było masowe śnięcie ryb (...) spowodowane katastrofą ekologiczną lub awarią w rzece Odrze. Badania miały na celu ustalenie przyczyny (...) i stopnia zagrożenia dla ludzi i zwierząt. Częściowe wyniki badań były przekazywane w ramach raportów sytuacyjnych do: RCB, Centrum Zarządzania Kryzysowego⁹⁷ MSWiA, CZK Ministerstwa Środowiska, CZK Ministerstwa Infrastruktury, WCZK w: Gorzowie Wielkopolskim, Wrocławiu, Opolu i Katowicach, KWP. Raporty sytuacyjne zawierające wyniki badań przesyłano dodatkowo do: WIOŚ, Sanepidu, WIW, RZGW, KW PSP, 14 Zachodniopomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej, KW PSR, Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Szczecinie, Głównego Inspektoratu Rybołówstwa Morskiego Ośrodka Zamiejscowego w Szczecinie, UM w Szczecinie, Granicznej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Świnoujściu, Sekretariatu MKOOpZ we Wrocławiu. (...).

(akta kontroli str. 1553-1554)

WCZK w Szczecinie prowadziło Dziennik dyżurnego w formie papierowej, w którym wpisywano następujące dane: datę, imię i nazwisko przyjmującego dyżur, godziny pełnienia dyżuru, godzinę otrzymania /przekazania informacji, jej treść oraz ewentualne uwagi dyżurnego.

⁹⁶ Dalej: CO RZGW.

⁹⁷ Dalej: CZK.

(akta kontroli str. 399-418, 1392)

Wpływające meldunki odnotowywano w Dzienniku dyżurnego. WCZK w Szczecinie nie prowadziło systemu informatycznego, który pozwoliłby na szybkie uzyskanie zagregowanych informacji z określonego przedziału czasu i w podziale na poszczególne rodzaje (kategorie) zagrożeń. Uzyskanie takich danych było możliwe poprzez ręczne przeglądanie sporządzonej dokumentacji.

(akta kontroli str. 1392)

Zgodnie z pkt 1.12. Instrukcji funkcjonowania stanowiska dyżurnego WCZK do zadań służby dyżurnej należało umieszczania raportów doraźnych i dobowych w systemie CAR, zgodnie z wymogami RCB. System CAR umożliwiał dostęp do treści wysłanych raportów zarchiwizowanych w podziale na dziewięć kategorii: zagrożenia naturalne (osiem podkategorii), zagrożenia epidemiologiczne i biologiczne (trzy), zagrożenia chemiczne i radiacyjne (trzy), infrastruktura krytyczna, zakłócenia pracy systemów (sześć), awarie techniczne, katastrofy, zagrożenia miejscowe (trzy), protesty społeczne/ strajk/ zakłócenia porządku publicznego, zagrożenia terrorystyczne /uprowadzenie statku /uprowadzenie samolotu /sytuacja zakładnicza /zamach terrorystyczny, zdarzenia na granicy i poza granicami kraju (dwie) oraz inne⁹⁸. Istniała możliwość uzyskania z systemu CAR danych nt. liczby wprowadzonych do systemu raportów dobowych, doraźnych i sytuacyjnych w poszczególnych przedziałach czasowych, na poszczególnych szczeblach organizacyjnych centrów zarządzania kryzysowego. Nie było możliwości wygenerowania zestawień statystycznych pod kątem tematyki raportów.

W raportach dobowych, opracowanych przez WCZK w Szczecinie na użytek ZUW, zamieszczano aktualne dane dla województwa zachodniopomorskiego dotyczące: sytuacji meteorologicznej (w tym ostrzeżenia i prognoza pogody) i hydrologicznej (ostrzeżenia i stan wód), ważniejszych zdarzeń lokalnych (kwestie bezpieczeństwa i inne, w tym nt. zaobserwowania śniętych ryb) oraz zestawienie danych statystycznych przekazanych przez Policję i straż pożarną.

(akta kontroli str. 269, 1540-1548)

W okresie od 1 lipca 2021 r. do 9 grudnia 2022 r. do dyżurnego WCZK w Szczecinie wpłynęło od innych MGCO siedem meldunków o wystąpieniu awarii, o której mowa w pkt 1.2. Międzynarodowego Planu dla Odry, i tak w 2022 r.:

- 11 sierpnia o godz. 15.00 z lubuskiego WCZK wpłynął meldunek o nadzwyczajnym zanieczyszczeniu Odry⁹⁹, który przekazano do dwóch MGCO m.in. we Frankfurcie nad Odrą;
- 24 sierpnia o godz. 19.40 z lubuskiego WCZK – meldunek z dolnośląskiego WCZK o zanieczyszczeniu Odry;
- 25 sierpnia o godz. 9.18 z lubuskiego WCZK – informacja o zanieczyszczeniu Odry w województwie dolnośląskim i zaobserwowaniu śniętych ryb, którą przekazano również do: WSKR, WIOŚ i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie;
- 25 sierpnia o godz. 15.39 z MGCO we Frankfurcie – informacja o zanieczyszczeniu Odry w województwie dolnośląskim, którą przekazano również do: WSKR, WIOŚ i PGW Wody Polskie;

⁹⁸ Podkategorie odpowiednio: powódź /zagrożenia powodziowe /podtopienia /roztopy, pożar /wielkoobszarowy pożar lasu, intensywne opady deszczu /gwałtowne burze /grad, huragan /trąba powietrzna /silny wiatr, intensywne opadu śniegu /zawieje lub zamiecie śnieżne /silny mróz /lawiny śnieżne, susza /upał, osuwisko /lawiny błotne i trzęsienie ziemi /wstrząsy sejsmiczne; epidemia /pandemia /zdarzenie sanitarno-epidemiologiczne /masowe zatrucia, epizootia i epifitoza; skażenie chemiczne na lądzie /morzu /katastrofa ekologiczna, smog /skażenie powietrza i zdarzenie radiacyjne; zakłócenia w systemie: elektroenergetycznym, gazowym, ciepłowniczym, wodno-kanalizacyjnym, paliwowym i telekomunikacyjnym /cyberatak; wypadek /katastrofa komunikacyjna, utrudnienia komunikacyjne i katastrofa budowlana; zdarzenia na granicach RP i zdarzenie dotyczące obywateli RP poza granicami RP.

⁹⁹ W Dzienniku działań dyżurnego WCZK w Szczecinie nie odnotowano reakcji na meldunek.

- 26 października o godz. 15.16 i 22.43 z lubuskiego WCZK – meldunek o skażeniu Odry (zakwit sinic na odcinku Odry od Cigacic do Krosna Odrzańskiego), który przekazano również do: WSKR, WIOŚ, PGW WP i Policji; meldunek aktualizowano 28 października o godz. 8.32 i 15.27, 25 listopada o godz. 13.20 i 2 grudnia o godz. 8.18, natomiast odwołano 9 grudnia o godz. 10.39;
- 26 października o godz. 22.17 z MGCO we Frankfurcie – informacja o zakwicie sinic na odcinku Odry od Cigacic do Krosna Odrzańskiego, którą przekazano do WCZK w Gorzowie Wielkopolskim¹⁰⁰.
(akta kontroli str. 399-418, 1469, 1476, 1480, 1503-1505, 1520-1521, 1554-1556)

Analiza wpisów do Dziennika dyżurnego dotyczących meldunków w ramach MKOOpZ z okresu od 1 lipca 2021 r. do 9 grudnia 2022 r.¹⁰¹ wykazała, że nie wpisano informacji o wysłaniu potwierdzenia odbioru czterech meldunków. Wszystkie meldunki wysyłano do wiadomości Sekretariatu MKOOpZ, natomiast nie wysłano potwierdzeń odbioru trzech meldunków, co opisano w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 399-418, 1457-1462, 1473, 1478-1479, 1481-1483)

Wojewoda wyjaśnił, że (...) *Działania polskiej administracji i służb na rzece Odrze, zgodnie z właściwością terytorialną, podejmowane były po polskiej stronie rzeki. MGCO we Frankfurcie nad Odrą otrzymuje meldunki z MGCO w Szczecinie, Gorzowie Wlkp., Wrocławiu, a także Hradec Kralove, co pozwala stronie niemieckiej reagować na awarie, taki też cykl raportowania miał miejsce w przypadku kryzysu ekologicznego na rzece Odrze.*

(akta kontroli str. 1556)

Wyposażenie na stanie MGCO Szczecin spełniało warunki określone w pkt 2.2. Międzynarodowego Planu dla Odry, tj. zapewniono: właściwe środki łączności (telefony stacjonarny i komórkowy, faks oraz komputerowy dostęp do internetu i poczty elektronicznej) oraz dostęp do literatury fachowej (Plan Awaryjny dla Odry, Międzynarodowy Plan dla Odry, Plan Łączności).

(akta kontroli str. 502, 505-506)

W okresie od lipca 2021 r. do listopada 2022 r. MGCO Szczecin nie aktualizowała planu łączności, o którym mowa w pkt 2.1. czwarta kropka Międzynarodowego Planu dla Odry.

(akta kontroli str. 1395)

2.9. W związku z katastrofą ekologiczną na Odrze i koniecznością współpracy na rzecz odbudowy ekosystemu Odry, Rektor ZUT 18 sierpnia 2022 r. powołał zespół niezależnych ekspertów, w skład którego wchodził specjalista tacy jak: ichtiolodzy, chemicy, hydrobiolodzy, toksykolodzy, bioinżynierowie, ekolodzy, przedstawiciele władz na szczeblu administracji rządowej oraz samorządowej – gminnym, powiatowym, wojewódzkim. Wojewoda wyznaczył do udziału w pracach grupy naukowo-ekspertckiej do spraw Odry Dyrektora Wydziału BiZK w charakterze koordynatora na szczeblu wojewódzkim.

(akta kontroli str. 502, 505)

Wojewoda wyjaśnił, że: *Dyrektor Wydziału BiZK (...) brał udział w spotkaniu inauguracyjnym prace niezależnej grupy naukowo-ekspertckiej. W trakcie spotkania zapadły wszystkie ustalenia koordynacyjne dotyczące pracy zespołu. Z uwagi na powyższe nie było potrzeby zwoływania kolejnego posiedzenia. (...).* Do wyjaśnień dołączono Raport pobadawczy z przeprowadzonych analiz mikrobiologicznych wody i osadów pobranych z rzeki Odry w ramach pracy badawczej (próbki z różnych

¹⁰⁰ Zgodnie z właściwością miejscową.

¹⁰¹ 22 wpisów z: 9 maja, 11, 24 i 25 sierpnia, 1 września, 26 i 28 października, 25 listopada oraz 2 i 9 grudnia 2022 r.

lokalizacji pobrano w dniach 28, 29, 30 sierpnia 2022 r. oraz 1 i 2 września 2022 r.). We wnioskach stwierdzono m.in., że:

- we wszystkich badanych próbkach wody i osadów potwierdzono obecność bakterii grupy coli,
- w próbkach wody liczebność bakterii grupy coli była niższa niż w próbkach osadów,
- w żadnej z badanych próbek wody i osadów nie potwierdzono obecności bakterii należących do *Shigella spp*, *Yersinia spp*, *Staphylococcus aureus*,
- w badanych próbkach wody i osadów potwierdzono epizodyczne występowanie drobnoustrojów należących do *Proteus mirabilis*, *Salmonella arizonae*, *Aeromonas spp*, *Pseudomonas spp*, *Klebsiella spp*, stale izolowanymi bakteriami były szczepy należące do rodzajów *Enterobacter* i *Citrobacter*,
- obszar Odry od Mostu Cłowego w Szczecinie przez Jezioro Dąbie oraz od Odra-Marwice do Odra-Krajnik był środowiskiem o najwyższej liczebności bakterii tlenowych w tym bakterii niesporotwórczych,
- najwyższe liczebności bakterii biorących udział w procesach amonifikacji oznaczono w próbach osadów pobranych 1 września 2022 r. z obszaru od Odra-Marwice do Odra-Krajnik.

(akta kontroli str. 2295, 2298-2299, 2301-3211)

Wojewoda wyjaśnił: *Wyniki analiz mikrobiologicznych wody i osadów pobranych z rzeki Odry w ramach pracy badawczej niezależnej grupy naukowo – eksperckiej, powołanej przez Rektora Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego posłużyły m.in. do opracowania raportu przez Zespół do spraw sytuacji na rzece Odrze, który został powołany przez Ministra Klimatu i Środowiska. W oparciu o przeprowadzone badania ustalono przyczyny katastrofy ekologicznej w rzece oraz wydano rekomendacje mające służyć zmniejszeniu ryzyka powtórzenia się podobnej sytuacji w przyszłości. Dodatkowo wyniki badań posłużyły do opracowania i wdrożenia przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska alertowej procedury monitorowania „złotej algi” na Odrze i wszystkich większych rzekach w kraju. Obecnie trwają prace z udziałem Ministerstwa Klimatu i Środowiska oraz Wydziałów Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego województw: śląskiego, opolskiego, dolnośląskiego, lubuskiego i zachodniopomorskiego, mające na celu opracowanie instrukcji dla podmiotów oraz służb związanych z czynnym wdrożeniem ww. procedury alertowej.*

(akta kontroli str. 2364, 2368-2369)

W sprawie ewentualnych barier w sprawnej identyfikacji przyczyn, skali oraz skutków kryzysu ekologicznego Odry Wojewoda wyjaśnił, że: *Z uwagi na fakt, że skutki kryzysu ekologicznego objęły swym zasięgiem więcej niż jedno województwo, ocenę i badanie przyczyn pozostawiono Zespołowi do spraw sytuacji powstałej na rzece Odrze, który na zamówienie Ministra Klimatu i Środowiska sporządził „Wstępny Raport Zespołu ds. Sytuacji na Rzece Odrze”. Skala oraz skutki kryzysu ekologicznego były na bieżąco badane przez pracujące na miejscu organy administracji zespolonej i niezespolonej, a także zespoły ekspertów. Ograniczanie negatywnego wpływu na środowisko odbywało się głównie za pomocą wyławiania śniętych ryb, w które zaangażowane były liczne służby, instytucje, a także organizacje pozarządowe i wolontariusze. W późniejszym etapie kryzysu siłami Państwowej Straży Pożarnej napowietrzano wodę przy użyciu pomp. W żadnym z powyższych aspektów nie napotkano na bariery uniemożliwiające ich sprawne wykonanie.*

(akta kontroli str. 2298-2300)

Wojewoda wyjaśnił: *Doświadczenia z 2022 r. wynikające z sytuacji na rzece Odrze wykorzystywane były do przeglądu dotychczasowych rozwiązań przyjętych w WPZK, czego efektem była aktualizacja części z nich w opracowanym nowym WPZK. Plan ten obecnie znajduje się w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, gdzie*

podlega ocenie. Otrzymanie zatwierdzonego przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji WPZK warunkuje wydanie nowych zaleceń wojewody do powiatowych planów zarządzania kryzysowego. Zalecenia te obejmować będą m.in. opracowanie nowego katalogu zagrożeń przyjętych w WPZK, co przekładać się będzie na dostosowanie powiatowych planów do tego dokumentu.

Nie przewiduje się potrzeby doposażania w dodatkowy sprzęt komórek ZUW ponieważ nie wystąpiła sytuacja, w której brak danego sprzętu spowodował obniżenie zdolności działania podczas wystąpienia sytuacji kryzysowej.

(akta kontroli str. 2364, 2369)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieudokumentowanie w formie pisemnej (protokół) przebiegu 21 posiedzeń WZZK dotyczących sytuacji na rzece Odrze, które odbyły się w miesiącach sierpień-wrzesień 2022 r.¹⁰². W przypadku jednego z posiedzeń, z 12 sierpnia 2022 r., kontrolującym jako formę udokumentowania przebiegu posiedzenia przedstawiono notatkę, a w przypadku 13 innych posiedzeń¹⁰³, kontrolującym jako formę udokumentowania przebiegu posiedzenia przedstawiono nagrania audiowizualne. Tym samym część z posiedzeń WZZK nie została udokumentowana w jakikolwiek sposób.

(akta kontroli str. 1376)

Powyższe stanowiło naruszenie § 11 ust. 6 regulaminu pracy WZZK, stanowiącego załącznik do zarządzenia nr 369/2020 Wojewody z 23 grudnia 2020 r. w sprawie ustalenia regulaminu pracy WZZK, zgodnie z którym ze wszystkich posiedzeń Zespołu sporządza się protokół zawierający:

- a) wskazanie celu i przedmiotu zwołanego posiedzenia,
- b) istotne dla rozpatrywanej problematyki, stanowiska i wypowiedzi osób uczestniczących w posiedzeniu,
- c) wnioski wynikające z dyskusji, powzięte ustalenia lub decyzje i zadania do wykonania.

(akta kontroli str. 20)

Wojewoda wyjaśnił, że: *Z uwagi na dynamikę sytuacji, intensywność podejmowanych działań oraz częstotliwość zwoływanych posiedzeń WZZK, większość podmiotów uczestniczyła w nich w trybie on-line. Z tego też względu nie dokumentowano posiedzeń WZZK w formie pisemnej lecz w postaci nagrań audiowizualnych, traktując tę formę jako wygodniejszą, a jednocześnie zapewniającą wiernie odzwierciedlenie przebiegu posiedzeń.* W sprawie braku nagrań audiowizualnych części posiedzeń Wojewoda powołał się na wyjaśnienia Dyrektora Biura Logistyki i Zamówień Publicznych ZUW, która wskazała, że „Biuro (...) nie otrzymało pisemnego polecenia dotyczącego konieczności dokonywania przedmiotowych nagrań. Dyspozycja wykonywania nagrań została wydana ustnie zastępcy kierownika Oddziału Informatyki przez Dyrektora Wydziału BiZK po zakończeniu drugiej wideokonferencji¹⁰⁴. (...) Wydział BiZK nie wymagał dostarczenia nagrań w czasie trwania sytuacji kryzysowej na Odrze. O udostępnienie nagrań wystapiono dopiero na przełomie listopada i grudnia 2022 r. Wówczas okazało się, że Microsoft Teams (platforma wideokonferencyjna, używana do przeprowadzania wideokonferencji) po 13 sierpnia 2022 r. nie zarejestrował kilku nagrań, tj. pięciu nagrań datowanych na 16, 19, 20, 21 i 23 sierpnia 2022 r. Pozostałe 13 posiedzeń zostało zarejestrowanych.¹⁰⁵”

¹⁰² Odpowiednio posiedzenia w dniach: 12, 13, 16, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 sierpnia 2022 r. oraz 1, 2, 5, 6 września 2022 r.

¹⁰³ Odpowiednio posiedzenia w dniach: 17, 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31 sierpnia 2022 r. oraz 1, 2 i 5 września 2022 r.

¹⁰⁴ Tj. po 13 sierpnia 2022 r.

¹⁰⁵ Analiza dat posiedzeń WZZK oraz dat posiedzeń, z których przedstawiono nagranie, wskazuje, że nie zostało nagrane posiedzenie WZZK z 6 września 2022 r.

(akta kontroli str. 437, 471, 1386, 1390-1391)

2. Przekazanie do RCB pierwszej informacji o sytuacji na rzece Odrze w dniu 11 sierpnia 2022 r. dopiero na wniosek z RCB (odpowieź ma e-mail z godz. 16:20, w którym RCB wystąpiło o wskazanie kiedy i od kogo wpłynęła pierwsza informacja o sytuacji na Odrze oraz komu została przekazana), pomimo otrzymania o godz. 9:25 informacji z MGCO we Frankfurcie nad Odrą oraz z MGCO / WCZK w Gorzowie Wlkp. o masowym śnięciu ryb na Odrze granicznej, a także otrzymania na numer alarmowy 112 o godz. 8:40 informacji o pojawieniu się śniętych ryb na odcinku rzeki Odry pomiędzy m. Krajnik Dolny a m. Widuchowa na wysokości m. Ognica.

(akta kontroli str. 1385, 1557-1571, 2329-2352, 2364, 2368)

Art. 21a ustawy ozk stanowi m.in., że wojewodowie niezwłocznie informują dyrektora RCB o zagrożeniu, które może skutkować wystąpieniem na wskazanym obszarze sytuacji kryzysowej.

Wojewoda wyjaśnił: *Przed 11 sierpnia 2022 r. żadna informacja nie została skierowana do RCB, z uwagi na fakt, że zjawisko kryzysowe jeszcze nie wystąpiło na terenie województwa zachodniopomorskiego. Pierwsze śnięte ryby zaobserwowano w dniu 11 sierpnia 2022 r. o godz. 8.40 na odcinku rzeki Odry pomiędzy m. Krajnik Dolny a Widuchowa na wysokości m. Ognica.*

(akta kontroli str. 2363, 2367)

3. Brak w Dzienniku dyżurnego informacji o wysłaniu potwierdzenia odebrania czterech meldunków¹⁰⁶, o których mowa w pkt 4.2. Międzynarodowego Planu dla Odry oraz niewysłanie do wiadomości Sekretariatu MKOOpZ meldunków o potwierdzeniu odbioru trzech meldunków¹⁰⁷, co było niezgodne ze wzorcem powiadomienia z Międzynarodowego Planu dla Odry¹⁰⁸.

(akta kontroli str. 399-418, 1464-1465, 1478-1479, 1481-1483)

Wojewoda wyjaśnił, że (...) *Nie wszystkie działania są dokumentowane w Dzienniku dyżurnego (...) ze względu na ich bardzo dużą ilość. Brak wpisów o przekazaniu potwierdzeń odbioru meldunków wynika z oczywistych niedopatrzeń spowodowanych ogromem obowiązków. (...) przeprowadzono rozmowy instruktażowe z dyżurnymi WCZK w Szczecinie (...).* Ponadto Wojewoda wyjaśnił: *Ze względu na natłok pracy dyżurnego WCZK w Szczecinie mogło dojść do uchybienia w postaci niewysłania potwierdzenia meldunków do wiadomości MKOOpZ, która jest informowana w drugiej kolejności, po MGCO w Gorzowie Wlkp. i Frankfurcie n. Odrą. (...) niektóre meldunki w sytuacjach nadzwyczajnych były potwierdzane MKOOpZ telefonicznie przez pracownika WBiZK, który jest delegowany do reprezentowania WCZK w Szczecinie w Grupie G3¹⁰⁹. (...) przeprowadzono rozmowy instruktażowe z dyżurnymi WCZK w Szczecinie (...).*

(akta kontroli str. 1464-1465, 1511)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Wojewoda monitorował wpływające do ZUW informacje o zagrożeniach, także związane z jakością wód powierzchniowych. Ich rzetelne przetworzenie i zweryfikowanie pozwoliło na zdefiniowanie sytuacji kryzysowych i podejmowanie adekwatnych do sytuacji reakcji, w tym wnioskowanie do Ministra Obrony Narodowej o wydzielenie sił i środków Sił Zbrojnych RP do wsparcia administracji publicznej w zaistniałej sytuacji kryzysowej.

WZZK realizował przypisane mu zadania, m.in. wielokrotnie zbierając się na posiedzeniach dotyczących sytuacji na rzece Odrze. Jednak pierwsze posiedzenie,

¹⁰⁶ Z: 9 maja (godz. 11.09.), 24 sierpnia (19.40.), 25 sierpnia (15.39.) i 28 października 2022 r. (15.27.).

¹⁰⁷ Z: 9 maja (godz. 10.03.), 11 sierpnia (15.20.) i 25 listopada w 2022 r. (13.20.).

¹⁰⁸ Pkt 3. Plan łączności na str. 15.

¹⁰⁹ Grupa Robocza G3 „Zanieczyszczenia awaryjne” w ramach MKOOpZ.

pomimo że pierwsza informacja do WCZK wpłynęła 5 sierpnia 2022 r., odbyło się dopiero 12 sierpnia 2022 r., tj. w dniu następnym po stwierdzeniu pierwszych śniętych ryb w granicach województwa zachodniopomorskiego. Ponadto przebieg posiedzeń WZZK nie został udokumentowany w wymaganej formie, a nagrania audiowizualne nie obejmowały części z posiedzeń.

W związku z kryzysem ekologicznym na rzece Odrze Wojewoda, pomimo otrzymania 5 sierpnia 2022 r. pisma GIOŚ skierowanego m.in. do WIOŚ w Szczecinie, pierwsze działania podjął dopiero 10 sierpnia 2022 r., tj. po otrzymaniu informacji o przypadkach masowego śnięcia ryb w górnym biegu rzeki Odry. W tym samym dniu: do inspekcji, służb i innych podmiotów przekazał informację o możliwości wystąpienia zjawiska śnięcia ryb; PCZK zlecił zadania prewencyjne; wydał rekomendacje o powstrzymaniu się od korzystania z Odry. Natomiast pierwszą informację do RCB, związaną z sytuacją na rzece Odrze, 11 sierpnia 2022 r. nie przekazano niezwłocznie po otrzymaniu o 8:40 i 9:25 wiadomości o pojawieniu się śniętych ryb, a dopiero w godzinach popołudniowych w odpowiedzi na e-mail otrzymany z RCB z godz. 16:20.

W kolejnych dniach w ZUW m.in.: analizowano otrzymywane od służb, inspekcji i innych podmiotów informacje o podejmowanych przez nie działaniach; otrzymywane wyniki badań próbek wody i próbek ryb; przygotowywano raporty sytuacyjne obejmujące informacje na temat działań podjętych na obszarze województwa zachodniopomorskiego przez wszystkie służby, inspekcje i inne podmioty. Wojewoda zwoływał posiedzenia WZZK oraz uczestniczył w wideokonferencjach zwoływanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Wydawane też były, skierowane do służb, inspekcji, straży, jednostek samorządu terytorialnego, polecenia, które jednak nie miały formy dokumentu, co uniemożliwiało jednoznaczne ustalenie wszystkich adresatów i zakresu wszystkich poleceń.

Wojewoda zapewnił realizację działań określonych w Planie Awaryjnym dla Odry. Otrzymywane meldunki o awariach zostały przekazane do instytucji właściwych w sprawach, których dotyczyły meldunki. Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły nieprzestrzegania wszystkich zasad określonych w Międzynarodowym Planie dla Odry i polegały na niewpisaniu do Dziennika dyżurnego informacji o wysłaniu potwierdzenia odebrania czterech meldunków oraz niewysłaniu do wiadomości Sekretariatu MKOOpZ informacji o potwierdzeniu odbioru trzech meldunków.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Zapewnienie dokumentowania posiedzeń WZZK w wymagany sposób.
2. Niezwłoczne informowanie RCB o zagrożeniach, mogących skutkować wystąpieniem na obszarze województwa sytuacji kryzysowej.
3. Odnotowywanie w Dzienniku dyżurnego informacji o wysłaniu potwierdzenia odebrania meldunków oraz wysyłanie informacji o potwierdzeniu odbioru meldunków do wszystkich wymaganych adresatów.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ust. 1 i 2 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Szczecinie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Szczecin, 14 kwietnia 2023 r.

Kontrolerzy
Adam Borowski
doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Szczecinie
Dyrektor

Z up.

.....
podpis

.....
podpis